

nt

naš tednik

LETO XXXII. — Številka 41 8. oktobra 1980 Cena 4.— šil. (5 din)

Poština plačana v gotovini
Erscheinungsort Klagenfurt

Celovec

P. b. b.

Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

»Za nov oktober« se poteguje tudi mešani pevski zbor Danica, ki bo prav tako popestril program oktobrskega tabora kakor številni drugi. Pridite vsi!

KEL k 10. oktobru 1980: Končno izpolniti obljube!

60-letnica plebiscita 10. oktobra letos bi bil primeren trenutek, da bi pristojne oblasti na deželni in zvezni ravni končno začele z izpolnitvijo tistih obljub, ki so jih dale pred plebiscitom leta 1920, da bi pridobile za Avstrijo tudi slovenske glasove, kar se je potem — nenazadnje zaradi tedanjih slovesnih obljub — tudi zgodilo. Predvsem naj bi se izpolnile obljube z gospodarskega področja; le-to je namreč v tej slovesni obljubi ponovno navedeno, zahteva Koroška enotna lista v svoji izjavi k 10. oktobru

Pristojne oblasti naj bi kot prvi korak preložile koncept, program, po katerem naj bi pristopili k čimprejšnji izpolnitvi teh obljub. Ta program naj bi privedel do tega, da bi južna Koroška končno izenčila glede gospodarskega razvoja, je izjavil prvi kandidat KEL Karel Smolle.

Danes namreč še izgleda obratno. Ravno pokojni socialni minister Weißenberg je definiral »polno zaposlenost«, če brezposelnost ni veliko večja kakor dva procenta — to je avstrijsko poprečje. Koroška brezposelnost pa znaša še okoli 5 procentov, južnokoroška pa okoli 10 odstotkov, ponekod še več. Odgovorne oblasti predvsem na deželni ravni pa ne le da ne izpolnjujejo tedanjih obljub, temveč spet in spet celo prelomijo te obljube s tem, da sistematično preprečujejo ukrepe, ki bi mogli pomagati južnokoroškemu prebivalstvu, da se gospodarsko emancipira in osamosvoji. Ravno »uspeh« koroških strank pri preprečitvi gospodarskega sporazuma med Jugoslavijo in Avstrijo spet dokazuje, kako malo mar je koroškim vrhunskim politikom gospodarski procvit prebivalstva na jezikovno mešanem ozemlju, pravi KEL in nadaljuje:

Vprašanje seveda je, kako dolgo si bodo južnokoroške občine še pustile dopasti tako zadržanje deželnih oblasti — in zveznih, ki prav tako ne ukreduje nobenega učinkovitega koraka proti deželnim politikom. Kajti občinam uide na ta način letno precej milijonov davkov, ki bi jih mogli investirati v boljše gospodarsko konkurenčnost teh krajev, pa tudi v druge komunalne projekte, — kot so to vrtci, ceste etc. — Samo občani Železne Kaple npr. zgubijo zaradi preprečitve gospodarskega sporazuma med sosednjima državama na leto nekaj milijonov, ki bi jih občina lahko vtaknila v nujne projekte, za katere sedaj ni denarja.

V ostalem pa pričakuje KEL od vseh merodajnih politikov na Koroškem, da se navzlic nacifašističnemu terorju, ki trenutno divja po Evropi — distancirajo od nacistič-

nih aktivnosti okoli 10. oktobra, hkrati pa se jasno priznajo k načelom protifašističnih borcev za svobodo Avstrije.

To so bile obljube

»Provizorični deželni zbor zastopa kot načelo bodoče deželne politike politiko sprave in pravičnosti.

Zato izjavlja, zavedajoč se odgovorne ure, v imenu prebivalstva, ki ga zastoap, da hoče slovenskim sodeželanom njihovo jezikovno in narodno samobitnost zdaj in vselej varovati in da bo njihovemu duhovnemu in gospodarskemu procvitu posvetil isto skrb kot nemškemu prebivalcem dežele.

Podrobna izdelava teh načel bo po izpeljani zopetni združitvi napravljena v dogovoru z zastopniki koroških Slovencev.

Demokratska načela, na katerih je zgrajena avstrijska republika, že sama jamčijo, da bo volja slovenskega ljudstva neovirano prišla do izraza.

Koroški Slovenec bo zato tudi v svoji dosedanji domači deželi Koroški našel zagotovilo za obstoj svojega gospodarskega in kulturnega razcvita.

Provizorični deželni zbor 28. 9. 1920

In kaj je ostalo?

DR. MATEVŽ GRILC:

Nimamo vzroka za praznovanje 10. oktobra

Koroška zopet praznuje, vendar, kakor po navadi, brez koroških Slovencev. Letos obhaja 60-letnico nedeljene Koroške, kajti 10. oktobra 1920 se je odločila večina v coni A za Avstrijo. Vendar ne moremo trditi, da je to tudi vsebina plebiscitnih praznovanj, ampak je ta plebiscit leta 1920 le povod za praznovanje »zmage v nemški noči«, torej zmage »koroških Nemcev nad Slovenci«. Zgodovina se namreč, kakor je znano, zelo rada ponavlja. To dejstvo opazujemo tudi mi koroški Slovenci, kajti neke lahko primerjamo dogodke okoli leta 1920 in dogodke okoli leta 1955. Pred 10. oktobrom 1920 je koroški deželni zbor obljubil Slovincem vse pravice, ki so potrebne za njih-

ov obstoj in razvoj. Ta obljuba koroškega deželnega zbora je seveda bistveno pripomogla k odločitvi koroških Slovencev v prid Avstriji, četudi so obveljali še drugi dejavniki, kakor gospodarski problemi in podobno. Dejstvo pa je in to dejstvo resni zgodovinarji nikakor ne oporekajo, da so odločili plebiscit v prid Avstriji koroški Slovenci. Resničnost te ugotovitve je pokazal tudi zgodovinski simpozij, ki je bil pred nekaj dnevi na univerzi v Celovcu.

Vendar so koroške oblasti takoj po 10. oktobru 1920 začele asimilacijsko politiko do koroških Slovencev in kakor je znano, so si postavili za cilj germanizirati koroške Slovence v eni generaciji. Sledila je protimanj-

OKTOBERARENA OKTOBRSKITABOR

Dvojezično v osmo desetletje Za nov oktober

Celovec, 11. oktobra 1980
Sejemska hala 3, vhod Florian-Gröger-Str.

Popoldanski program

13.30 nastopajo: Auflauf, Reinhard Sellner, Robert Schindl, Danica Čertov, Bernhard C. Bünker, MPZ Rož, Harald Irnberger, Martin Auer, Ulf Bierbaumer, Peter Turri- ni, Janko Messner, Madžarska dekleška folklorna skupina, Gradiščansko-hrvaška folklorna skupina.

Večerni program

19.30 nastopajo: MPZ Danica, Valentin Polanšek, Andrej Šifra, Peter Turrini, Sigi Maron, Georg Danzer, Andre Heller, Schmetterlinge, videofilm: Helmut Qualtinger bere »Mit ana braunen Tintn«

Med celotnim programom bodo razstave knjig in informacijskega materiala, poskrbljeno je tudi za jedi in pijače. Popoldan bo odprt tudi otroški vrtec s posebnim programom za otroke.

šinska politika prve republike in poskus tudi fizične likvidacije koroških Slovencev v dobi nacizma.

Ponovno je pri koroških Slovincih zaživel upanje leta 1955, ko so podpisali avstrijsko državno pogodbo, katere vsebina je tudi člen 7. Tam so zapisane pravice manjšin, ki naj jamčijo nemoten razvoj tudi slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Ta 7 člen obvezuje Avstrijo in pred podpisom državne pogodbe mu nihče ni nasprotoval, ampak so bile avstrijske oblasti seveda za izpolnitev teh obveznosti. Toda po letu 1955 je zvezna vlada kaj hitro pozabila na obveznosti do koroških Slovencev in ponovno so dvignile greben nemškona-

cionalne sile. Pod njihovim vplivom se je pravni in dejanski položaj Slovencev iz leta v leto slabšal. 25 let po podpisu Avstrijske državne pogodbe njen 7. člen še daleč ni izpolnjen. Podobnost razvoja po letu 1920 in po letu 1955 je očitna. Četudi so letošnje proslave 10. oktobra 1980 podobne onim v letu 1970, pa moramo le opozoriti na dejstvo, da se je položaj za nas koroške Slovence v zadnjih desetih letih poslabšal in to dejstvo odražajo tudi proslave letošnjega 10. oktobra. V zadnjih desetih letih so bile pravice koroških Slovencev izpostavljene najhujšim napadom po drugi svetovni vojni, če opozorim le na tako imenovani »Ortstafel-

(Nadaljevanje na 8. strani)

NEMŠKE VOLITVE

Strauß ostane Strauß in Schmidt ostane kancler. Nemci so v nedeljo izpolnili Straußov izrek iz leta 1971, ko je dejal: »Upam, da Nemcem nikoli ne bo šlo tako slabo, da bo mislilo, da je treba mene izvoliti za kanclerja.« — Po zelo ostrem volilnem boju (tako po besedah kakor tudi v dejanjih) so volilci potrdili Schidtovo politiko in mu dali 42,8 odstotkov glasov, pol procentne točke več kakor zadnjič. Obe unijski stranki sta dobili 44,8% to je skoro 4 procenke manj. Zmagovalec je Genscherjeva FDP z 10,4% (7,9%).

STAVKA NA POLJSKEM

Na Poljskem je uresničitev neodvisnih sindikatov zelo trnjeva pot. Sicer so medtem vpisali prve sindikate, ki so pravomočni, vendar vlada še ni izpolnila drugih zagotovil. Tako je vodja stavkajočih Leh Walesa izklical enourno stavko v svarilo vladi. Klicu je sledilo okoli 100.000 delavcev, tako da je uspela. Stavko so hoteli delavci hitrejšo povišanje plače ter dostop do javnih občil. Vse to je vicepremier Jagielski obljubil Walesi, vendar se je zadeva potem zelo zavlekla. Sovjetska zveza pa medtem zbira svoje tanke ob meji proti Poljski.

MOSKVA POMAGA IRANU

Sovjetska zveza je nepričakovano ponudila Iranu vojno pomoč v obliki orožja in nadomestnih delov, vendar je Iran to odklonil. To bi pomenilo, da se ta velesila hoče direktno vmešati v ta konflikt, medtem ko doslej vlada nadomestna vojna: sovjetsko orožje Iraka proti ameriškemu orožju Irana. Opazovalci pravijo, da se ameriškanski morilski instrumenti bolje obnesejo kakor sovjetski. Vojna medtem gre naprej, optimizem, češ da bo zmanjkalo orožja in municije, se ni izpolnil. Nevarnost je, da bodo posegle vmes druge države.

DESNi TEROR

V Parizu je pred Židovsko sinagogo eksplodirala bomba, ki je terjala štiri žrtev. Očitno gre za desne ekstremiste, ki imajo nekaj proti drugim »manjvrednim« narodom in proti »potujčenju«. To je bil tretji veliki udarec v zadnjem času — po bombi v Bologni ter bombi v Münchnu. — Avstrijski notranji minister Lanc je medtem izrazil večje očitke proti ZR Nemčiji glede zamudnosti tamkajšnjih varnostnih organov. — V Avstriji pa si medtem belijo glave, kako bi le še preprečili nastop ANR pri naslednjih študentskih volitvah.

SAMOMOR NACISTA

Gustav Franz Wagner, vojni zločinec za časa nacizma, ki se je skrival v Braziliji in kjer so ga nekaj časa tudi zaprili, je napravil samomor. Njegov predstojnik v rjavih dneh, bivši celovski kavarnar Ernst Lerch, pa se slej ko prej giblje na svobodi in se sprehaja po celovških ulicah. Lerch je bil adjutant krvnika Odila Globočnika, masovnega morilca. Wagner je bil odgovoren za 150.000 umorov v Lublinskih, za milijone. Globočnik, zaradi povelja in nadziranja umora tisočih napravili 1972 proces — a ga 1976 ukinili.

MAG. LUDWIG FLASCHBERGER, roj. 1947 v Potočah pri Brdu, je absolvent Pedagoške akademije v Celovcu, študiral družbene in gospodarske vede na Dunaju. Od 1973—78 sodelavec Avstrijskega instituta za prostorsko načrtovanje, od 1978 v socialnem ministrstvu. O koroški problematiki je dosedaj objavil študije »Die Windischen — Assimilation bei den Kärntner Slowenen« (1947), »Analyse der Reaktionen zum TV Film »Fremde in der Heimat« (1976), »Bemerkungen zur Situation der Kärntner Slowenen aus sozialwissenschaftlicher Sicht« (skupaj z mag. Fr. Pachnerjem) 1977 »Bevölkerungsentwicklung in Südkärnten« (1977) »Der tägliche Abwehrkampf« (skupaj z A. F. Reiterer) 1980.

MAG. LUDWIG FLASCHBERGER, AVTOR STUDIJE »DER TÄGLICHE ABWEHRKAMPF«

Zweisprachig ist besser!

»Wenn ein Kind mit zwei Sprachen aufwächst, kann es schließlich keine ganz richtig.« Dieser Aussage stimmen ein Viertel der bei einer soziologischen Untersuchung im Bezirk Völkermarkt Befragten zu. Fast ein Drittel der Befragten glaubt, daß ein Kind immer »eine Sprache gut, die andere aber schlechter kann«, wenn es zweisprachig aufwächst. Mehr als die Hälfte ist also davon überzeugt, daß eine zweisprachige Erziehung — aus welchen Gründen auch immer — nicht funktionieren könne. Und unter ihnen auch etliche Slowenischsprachige.

Diese Einstellungen zur Frage der Zweisprachigkeit haben verschiedene Ursachen. Zum einen sind sie auf eine jahrzehntelange Propaganda gegen den Slowenischunterricht im speziellen, aber auch gegen das Erlernen des Slowenischen überhaupt zurückzuführen. Diese Propaganda bediente sich scheinbar rationaler Argumente, wie sie in den oben angeführten typischen Aussagen dargestellt sind. Diese »Argumente« lassen sich aber leicht entlarven, denn warum sollen sie nicht mehr gelten, wenn man sie nicht auf das Sloweni-

sche, sondern auf eine andere Sprache anwendet?

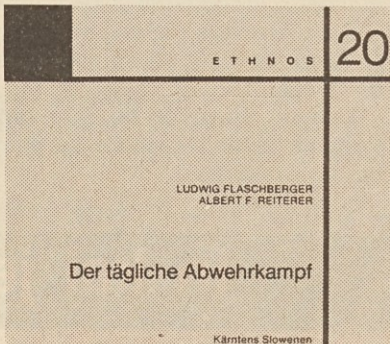
Allgemein wird begrüßt, daß nun Englisch auch schon in der Volksschule gelernt wird. Die diesbezüglichen Schulversuche seien erfolgreich verlaufen, heißt es. In manchen Schichten ist es Tradition, daß der Nachwuchs auf Ferienlager oder Sommerschulen ins Ausland geschickt wird, um die entsprechende Sprache zu vervollkommen. Zweisprachig geführte Schulen in den Großstädten können sich des Ansturms kaum erwehren. In Wien gilt es als Auszeichnung das »Lycée français« zu besuchen. Diplomatenkinder sind oft mit den verschiedenartigsten Sprachen aufgewachsen. Haben sie dadurch Schaden erlitten?

Während in den oberen Sozial- und Bildungsschichten eine zweisprachige Ausbildung der Kinder also vielfach angestrebt wird, sind in den unteren Bevölkerungsschichten erst Einstellungsbarrieren zu überwinden. Es herrscht oft die Vorstellung vor, daß das Kind wegen der Fülle an Lerninhalten, die es bei den heutigen Bildungswegen aufzunehmen hat, durch eine zweisprachige Erziehung überfordert wäre. Man wolle

nicht den Platz — im wahrsten Sinne des Wortes —, den es für andere Lerninhalte dringend benötigt, durch eine zusätzliche Sprache belegen. Und außerdem brähe das Kind dann beide Sprachen durcheinander.

Solche Auffassungen entsprechen in keiner Weise der Realität. Psychologische und hirneisprachige Untersuchungen haben ergeben, daß das menschliche Gehirn in einer unvorstellbaren Weise aufnahmefähig ist. Die Gehirnkapazität sei bei einem Durchschnittsmenschen gegenwärtig bloß zu 20—30% genutzt. Bei einer nur 50%-igen Auslastung seiner Gehirnkapazität könnte der Mensch 40 Sprachen beherrschen.

In einer besonderen Lage sind jene Personen, deren frühkindliche sprachliche Erziehung

in Slowenisch war, und die dann keine weitere Sprachausbildung in der slowenischen Sprache genossen haben, weil die Schule entweder rein deutsch oder der Slowenischunterricht unzureichend war. Sie sind beim Slowenischen nicht über die Umgangssprachliche Ebene hinausgekommen, und können auch schlecht deutsch, das für sie wegen des relativ späten Zeitpunkts des Erlernens fast eine Fremdsprache ist. Diese Personengruppe bildet ein starkes Potential für Einstellungen gegen die Zweisprachigkeit, weil sie ihre sprachlichen Unzulänglichkeiten und die damit verbundenen Schwierigkeiten falsch deutet und auf die Tatsache der Zweisprachigkeit an sich zurückführt.

Aus dem Gesagten kann also abgeleitet werden:

- Jedes Kind soll in jener Sprache, in der es die früheste Spracherziehung genossen hat, vollständig, d. h. bis zur Beherrschung der Schriftsprache, ausgebildet werden.
- Wie die Erfahrung millionenfach beweist, ist Zweisprachigkeit ohne Schwierigkeiten möglich, und dies umso leichter, je früher mit der Erziehung in der zweiten Sprache begonnen wird. Das einzige, was dagegen spricht, sind — Vorurteile.

TEDNIKOV KOMENTAR

Oktobrski tabor je prerasel meje Koroške zaplankanosti

FRANC WAKOUNIG

TEDNIKOV KOMENTAR

Dvojezično v osmo desetletje! Zweisprachig in die 80-er Jahre, tako vabijo plakati na centralno prireditve Oktobrskega tabora, ki bo v soboto, 11. 10. 1980, na celovškem sejmišču. Letos je pripravljali odbor Oktobrskega tabora razširil ponudbo prireditev, razširil pa je tudi krog sodelavcev in nastopajočih. Do sedaj so vse decentralne prireditve, ki so že bile, samo potrdile pravilnost tega koraka. Med nastopajočimi in publiko so se povsod spletile vezi prijateljstva, kar je ob vsem morda najvažnejši dejavnik teh prireditev.

Zanimanje za Oktobrski tabor

ni precejšnje samo na Koroškem, tu ga opazamo v vseh slojih družbenega življenja in pri obeh narodnih skupnostih, temveč močno in živo je tudi v ostali Avstriji. Že lani so prišle večje skupine iz drugih zveznih dežel. Ti kontakti so se okrepili in letos so prireditelji Oktobrskega tabora na različnih prireditvah in pred različnimi forumi v drugih zveznih deželah informirali širše kroge o namenu in dejavnosti Oktobrskega tabora. Poročali so tudi o dejanskem stanju slovenske narodne skupnosti na koroškem ter ostalih narodnih skupnosti v Avstriji.

Poslušalci so povsod podprli idejo tabora in obljubili, da bo-

do pripeljali v Celovec svoje prijatelje in znanke. Teh informacijskih prireditev so se udeležili tudi novinarji. Ponovno smemo reči, da je »Oktobrski tabor« prerasel meje.

Da niso vsi Korošci zaplankanji (spoznamo jih menda tako, da so »domovini zvesti«) goreči apostoli velenemštva, borci za idejo netolerance, zmitologizirane in neresnične zgodovine, ki jo znani krogi hočejo ljudem vtepati v glavo, dokazujejo dogajanja in primeri zadnjih let. Delovanje solidarnostnih komitejev, ideja sprave in zbliževanja katoliške mladine, dejstvo Oktobrskega tabora, vse to zgovorno priča, da posebno mladina ni več pripravljena životariti smradu sovražstva in nemškega nacionalizma. Ta mladina je že pokazala, da se ne pusti vpreči na povodec včerajšnjikov. Mladina že hodi po poti k miru, dejanske enakopravnosti, prijateljstva in spoštovanja.

Oktobrski tabor nima samo prijatelje. To vemo. Vemo pa tudi, da ima hude nasprotnike, ki jim je domalo vsako sredstvo

prav, da ga očrni. Kdor je pozorno bral pisanje malega časopisnega formata, je videl, si bo lahko mislil svoje. No, dokler se ti krogi hudujejo, vemo, da smo na pravi poti. Vsi umetniki, vsi nastopajoči so bili takoj pripravljeni, da podprejo in podpirajo Oktobrski tabor. Kdor je pozorno pregledal program, je videl, da imajo vsi nastopajoči avstrijski in mednarodni sloves. Niso povpraševali po višini honorarja, ampak pokazali svoje veselje, da bodo nastopili. Nastopili bodo brez honorarja. Tisti pa, ki jim službene obveznosti ne dopuščajo nastopa, pa so Oktobrskemu taboru zaželeli mnogo uspeha. Vsi so dobili v roke tudi članke iz že zgoraj omenjenih časopisov in listov. In ti časopisni produkti so bili najboljši argument za sodelovanje umetnikov.

Povabilo na Oktobrski tabor sta dobila tudi zvezni predsednik dr. Rudolf Kirchschläger in kancler dr. Bruno Kreisky. Povabljeni in vabljeni pa ste vi vsi: Dvojezično v osmo desetletje. S svojim pisanjem so nehoti pomagali organizatorju Oktobrskega tabora.

Festredner...

Das Vorbereitungskomitee für das 60-Jahr-Jubelfest (am Freitag dieser Woche in Klagenfurt) hatte einen hochbetagten und verdienten Abwehrkämpfer namens Sepp Prugger als Festredner vorgesehen. Doch dann behauptete ein Redakteur des slowenischen Wochenblatts »Naš tednik« Prugger sei NS-Partei-genosse gewesen, worauf das Bundeskanzleramt einschlägige Recherchen anstellte. Das Ergebnis war positiv, und Prugger fiel offiziell durch Krankheit aus.

Der nächste Kandidat, der in Brasilien lebende hochverdiente Abwehrkämpfer Viktor Arneitz, erwies sich als auch nicht ganz koscher, weshalb man nach längerer Suche auf den hochverdienten Abwehrkämpfer Monsignore Adam Gartner kam. Doch den belegten Diözesanbischof Josef Köstner mit Redeverbot. Irgendein Abwehrkämpfer wird die Festansprache halten müssen. Landeshauptmann Leopold Wagner bei einer Pressekonferenz unbeschwert: »Wer war damals nicht bei der NSDAP?!« (profil)

Nemška narodnostna politika na Koroškem po plebiscitu

KARL STUHLPFARRER

Pred štiridesetimi leti je opisal Martin Wutte v Carinthii »Gonilne sile koroškega osvoboditvenega boja« (»Triebkräfte des Kärntner Freiheitskampfes«) in omenil, da to nista zgolj »deželna in domovinska zavest« (»Landes- und Heimatbewußtsein«), temveč predvsem »zavest pripadnosti k velikemu nemškemu narodu«. Vsebinski in ciljni zavesti te pripadnosti se je posvetil Wutte izčrpno v istočasno izšli študiji o vprašanju o vsenemški miselnosti na Koroškem od njenih začetkov do plebiscita 1920, ko so se Korošci čutili, kakor je zapisal Wutte, »varuhe nemške južne meje« in ko so bili razočarani v svojih upanjih, da bi Koroško skupno s celo Avstrijo priključili Nemčiji.

»Samo eno je bilo na Koroškem jasno«, je zapisal Martin Wutte leta 1940, v pogledu v preteklost, o kontinuiteti vsenemške politike, samoumevnosti nemške zavesti in nemško-nacionalnega prepričanja, »še-le, če bo Nemški rajh prišel iz globokega propada znova k oblasti in moči, bo mogoče kljubovati nasprotovanju sovražnih sil in bo mogoča priključitev (anšlus) brez resnega ogrožanja obmejnih območij po sosedih.« Morebiti takrat, ko je Wutte to formuliral, ni bilo več nobenih nemško-nacionalnih skupin, ki se ne bi bile priključile Wuttejevemu sklepu: »Državniški genij Adolfa Hitlerja je ustvaril pogoje za to, izvedel anšlus in uresničil hrepenenja v sanjah Korošcev.«

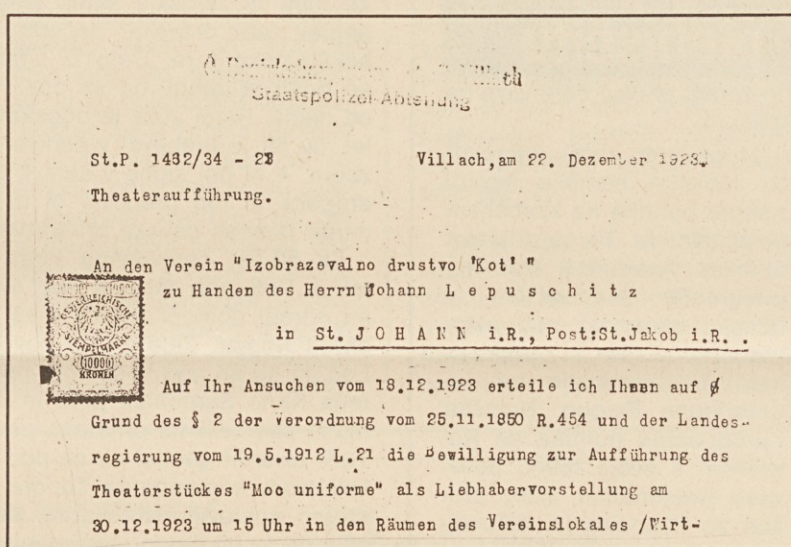
Kar razlaga tu Wutte tako usmerjeno v pravi cilj in usodno o nacističnem prevzemu oblasti v Avstriji, politika v obdobju med zaman pričakovanem in naposled izvedenem anšlusu Avstrije k Nemčiji, politika tudi, ki je tudi pripravljala ta anšlus v znamenju nacizma, mora biti pravzaprav predmet razglabljanja o nemški narodnostni politiki na Koroškem po plebiscitu 1920.

»ZGODOVINAR« WUTTE: NEMCI NA KOROŠKEM IMAJO VIŠJO KULTURO

»Nemci so brez dvoma stvaritelji vse višje kulture na Koroškem«, je zapisal Wutte že leta 1918, in s tem utemeljil pravico nemškovgovorečih Korošcev do nadvlade v deželi. Tako tudi ni bilo treba nobene izjave o narodnosti iz pokolenja ali kakršnekolikoli rase, kot so jo zagovarjali koj kmalu na Koroškem v dvajsetih letih, da bi zagovarjali tak usoden, po naravnem zakonu skorajda samoumeven razvoj k anšlusu k Nemčiji.

Leta 1918 in še preden je ustanovilo Nemško šolsko društvo (Deutscher Schulverein) na Dunaju Nemško zemljiško banko (Deutsche Bodenbank) »za ohranitev in pospeševanje nemške zemljiške posesti«, so ustanovile Koroška banka (Kärntner Bank), celovška postojanka Osrednje banke nemških hranilnic (Zentralbank der deutschen Sparkassen), graško društvo Südmark (Grazer Verein Südmark), nemški nacionalni svet (Volksrat) na Koroškem po krajevne kmetijske organizacije »Koroško društvo za posredovanje zemljišč« (Kärntner Bodenvermittlungsgesellschaft), da bi preprečile naselitev »nerajhovskih in nekoroških kupcev« (reichs- und landfremde Käufer) na Koroškem. Pobuda

je prišla od nemškega nacionalnega sveta na Koroškem, ker je, kakor so pozneje pripomnili, grozila nevarnost, »deželi Koroški zaradi razpada monarhije in skorajšnje ustanovitve Jugoslavije«, in ker so zaradi tega nameravali, »da bi zemeljsko posest, ki bi bila na Koroškem naprodaj, obdržali v domovini zvestih rokah oz. da bi jo v take pravili!«

Državna policija nadzira kulturne prireditve

NACISTI KUPUJEJO ZEMLJIŠČA

Odločilen pa ni izredni ali skromni uspeh te akcije, ki so ga povečali razni nakupi, ko je na primer kupil Hans Steinacher Miklavčevo ali Nemška telovadna zveza (Deutscher Turnerbund) Zablasko jezero (nemško prej Sablatnigsee, danes Turnersee); odločilna je namera koroškega heimatbunda, ki jo je formuliral v svoji propagandni brošuri iz leta 1929, da namreč hoče skrbeti za to, da na ozemlju njegove oskrbe, na nekdanjem plebicitnem ozemlju, »domača zemlja ostane v domovini zvestih rokah ali pa da v take pride.« Zagovor za to podjetje je imel heimatbund takoj pri rokah, saj je v istem glasilu trdil, da je koroško prebivalstvo »zlasti na jugu etnografsko mešano ljudstvo. S priseljivanjem s severa«, so potem še dodali, »pa z višjo nemško kulturo, ki so jo sprejeli Slovenci prostovoljno, je postala Koroška jezikovno nemška.«

Rajhovski naseljenci na Koroškem pa naj bi bili tudi kristalizacijske in izhodiščne točke za nemštvo. Da so to bili vsaj v nekem oziru, izpričuje poročilo koroške varnostne direktcije, v katerem se glasi, da so bili ti rajhovski naseljenci »na spodnjem Koroškem v izredni meri udeleženi pri pripravi in izvedbi rjavega julijskega puča... Pri puču niso sodelovali«, se glasi v pismu podrobneje, »samo naseljenci, ampak tudi njihovi

oskrbniki, nastavljeni in hlapci. V pliberškem sodnijskem okraju, ki ga je prevrat prav posebno močno zajel, so naseljenci sodelovali pri puču skoraj brez izjeme, medtem ko so bili v delih okraja, ki so ostali v rokah heimwehra, bili za zdaj bolj zadržani.«

Nekdanji velikovski okrajni glavar Xaver Mayerhofer-Grünbühel je ovadil tesno povezanost med koroškim heimatbundom in rajhovskimi naseljenci ter njihovo protiaustrijsko dejavnost že pred julijskim pučem na Dunaju in je tudi še po julijskem puču zahteval protikupe, vendar zaman.

STEINACHER ORGANIZIRA NACISTIČNI DENAR

Vodja Ljudske zveze za nemštvo v tujini (Volksbund für das Deutschtum im Ausland, VDA) je bil od konca aprila 1933 naprej Hans Steinacher, čigar

Slovenski volilci!

Nasprotna stranke razširjajo neresnično vest, da Slovenci za deželni zbor ne volimo.

Ta vest ni resnična!

Vsled malenkostnega pogreska nam je v soboto deželna volilna oblast res odklonila naslovo kandidatno listo. To odklonitev pa je po treh dneh zopet preklcala.

Naši kandidatje za deželni in za državni zbor so torej potrjeni.

Zato odite v nedeljo obe glasevni

Koroške slovenske stranke

za Nationalrat in za Landtag.

Vsak naš glas šteje in bo veljaven!

1923: Šikane proti Slovenski listi

nega Slovenca, ki je prišla na dražbe, samo tega ne pride v nemške ali domovini zveste slovenske roke, ker manjka sredstev za to.«

Koroški heimatbund je prevzel nalogo, da na celotnem plebicitnem ozemlju zedini razhajajoče interese in izdela enotne smernice za dodelitev kreditov. Koroški heimatbund je potem tudi ustanovil skupno z Avstrijskim kreditnim zavodom za javna podjetja in dela (Österreichisches Creditinstitut für öffentliche Unternehmungen und Arbeiten), Južnokoroško kreditno društvo.

FAŠISTIČNI TELOVADCI IN HEIMATBUND

Koroški heimatbund je tako razpolagal z dvema različnima ustanovama za financiranje za svojo kreditno in naselitveno politiko na dvojezičnem ozemlju Koroške in je tudi znal do leta 1938 čedalje močnejše uporabljati za svoje namene denar iz Nemškega rajha. To je veljalo predvsem sredstva, ki so jih preko nemške tajne narodnopolitične družbe za financiranje Ossa dajali od leta 1933 na razpolago za rajhovske, a tudi za avstrijske kmete.

Maier-Kaibitsch pa je tudi lahko računal s tem, da ga bo financiral Hans Steinacher od VDA v Berlinu, bodisi neposredno ali s posredovanjem subvencij drugih nemških organizacij. Steinacher, ki je bil sam v tesni zvezi s poresko-vestfalsko industrijo in s Srednjeevropskim gospodarskim zborom (Mitteleuropäischer Wirtschaftstag), je bil sploh osrednja osebnost pri posredovanju med nemško in nemškokoroško narodnostno politiko in se je tudi zelo trudil, da bi spravil nemško-nacionalne skupine v Avstriji na črto nacistične politike do Avstrije.

Tesna povezanost narodnopolitičnih organizacij na Koro-

škem se zrcali tudi v koroškem abwerkampfu; član pripravljalnega komiteja je bil ob ustanovitvi poleg Maier-Kaibitscha tudi Karl Fritz. Karl Fritz, prav tako kakor Maier-Kaibitsch v tesni, stalni zvezi s Steinacherjem, je organiziral tajno vojaško urjenje Telovadniškega gibanja (Turnerbewegung) na Koroškem, tistege DTU, v katerem je treba videti, kakor je dokazal Roland Schmidl 1968, »zelo zgodnje in posebno avstrijsko fašistično gibanje«. Tajno vojaško urjenje je bilo v tesnem sodelovanju s častniki avstrijske zvezne vojske in je bilo tudi začetek politične kariere poznejšega gauleiterja in rajhovskega namestnika (Reichsstatthalter) za Koroško Friedricha Rainerja. V svojem programu 1932, ko so bili določeni še bolj za stražo na meji in za podporo policiji pri notranjih nemirih delavskega gibanja, so »turnerji« že takrat čisto očitno razgalili svoje namene. »Če bi prišlo do kake rešitve avstrijskega vprašanja proti Nemčiji«, je zapisal gauwehrrührer Karl Fritz, »bi turnerji prav tako storili vse potrebno, da bi ustrezno pritisnili na vlado.«

STEINACHER »ZASEDA« JUGOSLAVIJO

Nacistični prevzem oblasti v Nemčiji je navdušil fantazijo turnerjev, da so nameravali oborožiti 10.000 mož prostovoljne milice. Vsaj »dobro oborožena četa 500 mož kot jedro« je bila po mnenju Karla Fritza nujno potrebna za primer intervencije »Mežiška dolina«. Steinacherjevi načrti so takrat za primer skupnega italijansko-madžarskega vdora v Jugoslavijo bili že veliko bolj daljnosežni, že zaradi tega, da ne bi bili prepozni pri razdelitvi plena in da ne bi bilo treba vzeti tega, kar bi bilo ponujeno. »V vsakem primeru bi bili veliko na slabšem,« je menil (Nadaljevanje na 4. strani)

Bleiburg, am 4. Juni 1927.

An die Plakatierungs-Anstalt des Herrn
Johann Mader

in Bleiburg.

Sie werden beauftragt, die slovenischen Einladungen von den an den öffentlichen Gebäuden und Plätzen angebrachten Plakatierungstafeln sofort zu entfernen. Ebenso sind auch jene anderen in Bleiburg aufgestellten Tafeln sogleich zu entfernen.

Falls Sie diesem Auftrage nicht nachkommen, wird Ihnen die Bewilligung betreffend Anbringung der Plakatierungstafeln an den öffentlichen Gebäuden und Plätzen widerrufen und werden auch die Hausbesitzer ersucht, die Belassung der Plakatierungstafeln an ihren Häusern Ihnen weiterhin nicht zu gestatten.

Stadtgemeinde Bleiburg, Kärnten.
Der Bürgermeister: Dr. Herbst m. p.

1927:
Župan od-
stranjuje slo-
venske lepake

PRIREDITVE

Klub slovenskih študentov na Dunaju vabi v okviru Oktobrskega tabora na igro

PRIZORI IZ NEMŠKIH NOČI

v petek, 10. 10. 1980, ob 14. uri na univerzi v Celovcu, Universitätsstraße 67
v nedeljo, 12. 10. 1980, ob 14.30 uri v Kulturnem domu na Radišah.

SPD »Danica« v Šentvidu v Podjuni vabi v okviru Oktobrskega tabora na

VEČER PESMARJEV

v petek, 10. 10. 1980, ob 20. uri v Kulturnem domu v Šentprimozu.
Nastopajo: Sigi Maron, Fritz Nußböck, Tomaž Pengov ter oktet SPD »Danica«.

VEČER Z BRECELJEM IN FEOM

v četrtek, 16. 10. 1980, ob 18.30 uri v Dijaškem domu v Celovcu, Tarviserstraße 16.

Ker prihajata ta dva iz Slovenije, je ta prireditve namenjena samo za publiko z znanjem slovenskega jezika.

Slovensko prosvetno društvo »Kočna« v Svečah vabi na

OBČNI ZBOR

v soboto, 18. 10. 1980, ob 19. uri v dvorani pri Adamu v Svečah.

RADIJSKI KVIZ

RTV Ljubljana prireja v soboto, 18. 10. 1980, ob 17.00 uri (točen začetek) v Kulturnem domu SPD »Danica« v Šentprimozu ponovno na Koroškem radijsko oddajo »Spoznajmo svet in domovino«. V tekmovalnem delu prvič nastopata dve koroški ekipi. Glasbeno zabavni program oblikujejo koroške skupine, ansambel Mojmir Sepeta in humorist Marjan Marinc.
Po končanem radijskem prenosu bo koncert ansambla Mojmir Sepeta.

DOM v TINJAH

V soboto, 11. 10., od 9. do 17. ure

TEČAJ ZA SADJARJE (slov.)

»Aktualni izbor sadnih vrst«

Ref.: dipl. inž. Franc Lomberger, Maribor

Od ponedeljka, 13. 10. do petka, 17. 10. 1980

ROMARSKI POLET NA POLJSKO

točnejše informacije dobite v Tinjah

V ponedeljek, 13. 10., ob 17.30 uri

ZAČETEK JEZIKOVNEGA TEČAJA: SLOVENŠČINA ZA ZAČETNIKE

Vodi: učitelj Franc Krištof

Trajanje tečaja: 10 krat po dve uri.

V sredo, 15. 10., od 14.30 ure do 17. ure

GOVORNIŠKI TEČAJ (1. del, slov.)

»Moč besede«

Ref.: prof. Mirko Mahnič, Ljubljana

V petek, 17. 10., ob 18. uri

ZAČETEK JEZIKOVNEGA TEČAJA: SLOVENŠČINA ZA NAPREDUJOČE

Vodi: ravn. Mirko Srienc

V soboto, 18. 10. 1980

LITERARNI POPOLDAN (nem.)

»Težnje sodobne literature«

Ref.: prof. dr. Siegmund Kastner

● V torek, 14. oktobra 1980, ob 18. uri

Začetek jezikovnega tečaja Ruščina za začetnike

Voditeljica: dr. Renate Katnig

Jezik pospešuje medsebojno razumevanje. Jezik odpira pot k drugemu narodu, k drugi deželi. Obiščite naš tečaj za ruščino, ki se bo odvijal od prve ure naprej v ruščini!

Prijave: telefonično in čimprej!

Kotmara vas: EL ne bo na slavnostni seji

Zastopnik EL se ne bo udeležil ne občinske desetooktobrske proslave in slavnostne seje v četrtek, 9. oktobra, in tudi ne deželne proslave v petek, 10. oktobra, v Celovcu, je izjavil odbornik EL Jože Wakounig na zadnji seji kotmirškega občinskega odbora v ponedeljek, 6. oktobra. Na kratko je nakazal potek in razvoj pogovorov z deželnim glavarjem Wagnerjem in s koroško deželno vlado ter obrazložil, zakaj koroški Slovenci ne bojo sodelovali pri letošnjih proslavah.

Na sporedu zadnje občinske seje je bilo vsega 7 točk. Prva točka so bila, kakor zmeraj, ustna vprašanja. Na vprašanje zastopnika EL Jožeta Wakouniga, kaj je z varnostnimi napravami pri tako imenovani Burgstallerjevi jami (prej Miševova jama) ob cesti Kotmara vas-Čahorče, je župan Struger odgovoril, da je občinska uprava že podvzela vse mogoče, da pa je za jamo navsezadnje pristojna okrajna uprava, ki je tudi dala dovoljenje za kopanje gramoza. Občinska uprava se bo še naprej trudila, da se bo stvar uredila tako, kakor zahtevajo predpisi.

Občinski odbor je odobril dodatni redni in izredni proračun za leto 1980 (skupno 799.100 šil.) in potrdil meje humperškega lovišča. Nova

čistilka bo ga. Brigitte Struger; razen občinskega urada bo pospravljala tudi mrtvašnico. Za novo gasilsko cisterno TLF 2000 bo treba nabaviti še dodatno opremo v znesku 94.942.—šilingov; dobavila jo bo fa. Marthe iz Krive Vrbe. Občinski odbor je tudi sklenil, da se Ernstu Miklautzu iz Trabesin ne zniža prispevek za cesto, in potrdil poročilo nadzornega odbora (poročevalec je bil Hugo Götzhaber). Vsi sklepi so bili soglasni.

Po obravnavi dnevnega reda je župan še prebral pismeni predlog EL, naj občinska uprava postavi oglasno desko v središču Kotmare vasi, v neposredni bližini avtobusne postaje, in predlog ÖVP, naj občina nabavi napravo za spravljanje in cepljenje lesa.

Nemška narodnostna politika na Koroškem po plebiscitu

(Nadaljevanje s 3. strani)

v tej zvezi Steinacher, »kakor pa če bi od vsega začetka vzeli v svoje roke to, kar je našega. Po mojem mnenju bi se morali truditi,« je orisal Steinacher februarja 1933 svoje predstave o aneksiji, »da dobimo Spodnjo Štajersko s Pohorjem in Ptujskim poljem, tako da bi dobili neposredno povezavo s Hrvaško. Nadalje potrebujemo Meziško dolino. Potem bi se morali po mojem mnenju truditi, da dobimo Bohinj v svoje roke. Če bi se položaj razvijal ugodno za nas, bi morali zahtevati preostalo Štajersko, torej s Celjem vred. Prav tako bi morali zahtevati občino Jezersko in si prizadevati za ugodne meje v Kamniških Alpah. V podrobnostih pa ti načrti niso tako bistveni kakor načelno stališče na Koroškem do možnih razvojev. Zdi se mi, da postopamo vse preveč v defenzivi.« Osem let pozneje se Steinacher ni mogel pri-

tožiti zaradi preveč defenzive na Koroškem.

● Mogli smo torej ugotoviti tri funkcije nemške narodnostne politike na Koroškem po plebiscitu. To so priprava anšlusa Avstrije k Nemčiji, integracija prebivalstva v ljudsko skupnost pod avtokratično vlado in priprava nemške ekspanzije na jugovzhodno Evropo. Nemška narodnostna politika na Koroškem s svojo tesno povezavo nacionalnih zvez, družba za financiranje, državnimi in partijskimi ustanovami in ustanovami nemške narodnostne politike v Nemškem rajhu kaže torej iz našega gledišča svoj protiaustrijski, protidemokratski in ekspanzionistični značaj. Politika do koroških Slovencev je pri tem kristalizacijska točka, ali z drugimi besedami povedano, tista osnova, s katero so hoteli razbiti parlamentarno ureditev v Avstriji.

Slovenska gimnazija: slovo od tajnice

Osem let, od septembra 1972, je bila tajnica na Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu Marica Flödl, doma na Blatu pri Pliberku. Kljub zaposlitvi je napravila večerno maturo. Odločila se je za študij nemščine in zemljepisa na celovski univerzi, da bi se, kakor je tudi sama povedala ob slovesu od gimnazije, vrnila na gimnazijo poučevati in vzgajati našo mladino. Ob njenem slovesu od gimnazije, ki je bilo v sredo, 1. oktobra, se je ravnatelj dr. Reginald Vospersnik zahvalil za vzorno delo in ji želel ves uspeh pri študiju. Besede zahvale sta spregovorila tudi vodja manjšin-

skega šolskega oddelka pri Deželnem šolskem svetu za Koroško Rudi Vouk in nadzornik dr. Valentin Inzko. Navzoča sta bila tudi stari ravnatelj dr. Pavle Zablatnik in predsednik Združenja staršev dipl. trg. Janko Urank. Za pevski okvir so poskrbeli Mladi mi.

ČESTITAMO

V Borovljah slavi 70-letnico predsednik SPD Borovlje Andrej Wieser.

Večno zvestobo sta si v nedeljo, 6. 10., obljubila Urši Štern iz Stare vasi in Franz Zankl iz Male vasi.

KRŠČANSKA KULTURNA ZVEZA V CELOVCU vabi na

Revijo mladinskih zborov

v nedeljo, 19. oktobra 1980, ob 14.30 uri v Domu glasbe v Celovcu.

Pokrovitelj revije: Zvezni minister za pouk in umetnost dr. Fred Sinowatz. Nastopajo otroške in mladinske skupine iz Žvabeka, Libuče, Globasnice, Dobre vasi, Šentlipša, Žitare vasi, Celovca, Šmarjete v Rožu, Sel, Slovenjega Plajberka, Šentjanža v Rožu, Sveč, Škofič, Sentilja, Rožeka, Borovelj, Sentjakoba v Rožu in iz Ukev v Kanalski dolini (Italija).

Vstopnice v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih, v pisarni Krščanske kulturne zveze v Celovcu, Viktringer Ring 26, tel.: 0 42 22-72 5 65/23 ali 24, ter eno uro pred koncertom pri blagajni.

Veselo novico sporočamo tokrat iz uredništva: član uredništva NT in deželni tajnik Koroške enotne liste Miha Zablatnik je postal srečen oče. Ženi Ingrid se je v nedeljo rodila hčerka Olga. Srečni mamici in ponosnemu očetu so v ponedeljek prinesli v imenu svojih kolegov pristrčne čestitke poslevodeči tajnik NSKS Franc Wedenig ter urednika NT Florian Sablatschan in Borut Sommeregger.

ROŽ-PODJUNA-ZILJA

Marija na Zilji

V Mariji na Zilji so v sredo, 24. septembra, položili k zadnjemu počitku Jožefa Kržišnika, mizarskega mojstra iz Malega Sedla. Kaj je Ziljanom pomenil »Joža«, kot so ga klicali, je pokazal njegov pogreb. Za njim ni žalovala samo ziljska, ampak tudi dravska, pečniška in bekštajnska fara. Celo iz Gradca so prišli prijatelji, da se poslovijo od njega. Rajni Joža je dočakal 90 let. 50 let je prepeval v cerkvenem zboru. A ni pel samo v cerkvi, tudi drugače je rad prepeval in ni zamudil nobene pevske prireditve.

Za 50 let cerkvenega petja se mu je tudi lepo zahvalil med svetimi obredi domači župnik mag. Richard Kogler. Žalovali so pevci iz Loč, ki so se pod vodstvom ravnatelja Karla Samoniga pred in med mašo poslovili od prijatelja pevca. Tudi tovariši gasilci so se pod poveljstvom komandanta Tundra dostojno poslovili od tovariša Kržišnika, ki je bil častni član gasilskega društva.

V imenu Posojilnice in Zveze slovenskih zadrug je spregovoril dr. Mirt Zwitter, ki je umrlega postavil za zgled mlajši generaciji. Jožu, za katerim žaluje toliko njegovih prijateljev, naj bo domača zemlja lahka, Bog mu naj bo dober plačnik.

Železna Kapla

Nad 60 bivših internirank ženskega koncentracijskega taborišča Ravensbrück se je srečalo pred kratkim v Železni Kapli. Bivšim internirankam je pripravilo SPD Zarja kulturni spored in prisrčen sprejem. V kulturnem sporedu sta nastopila mešani zbor in folklorna skupina, skozi program prireditve je vodil Miha Travnik. Besede pozdrava sta spregovorila predsednik društva inž. Peter Kuchar in župan Josef Lubas. Narodni položaj pa je orisal dr. Luka Sienčnik.

Pliberk

Na strašen način je 27. septembra izgubil mlado življenje 29-letni Herman Kamnik. Nesrečnega Kamnika je zadel voznik avta E. I. iz Pliberka, ki ga je motila luč mimo-idočega avta, tako da ni mogel videti Hermana Kamnika. Voznik avta je zadel ob pešca in ga dobesedno razpolovil.

Šentjanž

V Šentjanžu so v soboto, 4. oktobra, položili k zadnjemu počitku Ano Wieser, Pavrovo mamo iz Podsinje vasi. Pavrova mama, ki je dočakala visoko starost 81 let, je morala v dobi nacizma kot veliko drugih slovenskih družin, zapustiti rodno zemljo, ker so jo nacisti z njeno družino izselili. Družina je

morala v taborišče v Frauenaurach. Kljub nosečnosti in zatiranju pa Wieserjevi nikdar niso postali nezvesti materi besedi. Ob težki izgubi izreka sožalje družini Wieser tudi Narodni svet koroških Slovencev.

Žitara vas

Pretekli teden so dokončali izgradnjo nove ceste, ki povezuje preko ženeškega obvoza Žitara vas s Pliberkom. Cesta je nova vez med jezersko zvezno cesto in pliberško zvezno cesto. Pistojni deželni referent Knafl je sporočil, da je gradnja ceste stala 24 milijonov šilingov, kar pomeni, da je vsak kilometer novozgrajene ceste stal milijon šilingov. V okviru izgradnje so renovirali tudi star poljski križ, ki stoji v bližini Ženeka.

Pouk slovenščine

za šoloobvezne otroke se bo letos začel v četrtek, 16. oktobra ob 16. uri, nato vsak četrtek ob istem času (16.00—18.00) v prostorih vrtca »Naš otrok«, 10.-Oktober-Straße 25 v Celovcu.

Društvo »Naš otrok«

Vogrče: športni dan

Šport danes hitro in vedno bolj zajema vse plasti prebivalstva, seveda najbolj mladino. Iz mest prodira na deželo in že skoro vsaka vas ima že svoj klub in hoče imeti lastno igrišče. V pliberški občini imajo že svoja igrišča Pliberk, Libuče, Ponikva, Blato in Vogrče, prizadevata si za igrišče še Dob in Božji grob.

27. in 28. septembra je DSG Vogrče organiziralo tekmovanje s sosedi. Ker je domače igrišče malo premajhno, so pripravili igrišče na Olipovem travniku, ki je prav v vasi in zato ugodnejše. Izidi so sledeči:

Humče — Vogrče: 2:2
Božji grob — Humče 3:2
Božji grob — Vogrče 2:0
Led — Vogrče 2:3
Humče — Libuče 4:0
Božji grob — Ponikva 1:0
Led — Ponikva 1:1
Led — Libuče 0:4
Libuče — Ponikva 0:3

Pokale so prejeli: 1. Božji grob, 2. Ponikva, 3. Humče.

Pri streljanju enajstmetrovk so uspeli: 1. Podojsteršek Manfred, 2. Kuster Walter, 3. Tomic Markej.

Pri kegljanju so zmagali: 1. Prutej Hanzej, 2. Kuster Walter, 3. Kohnetschnig Franc.

Če Vogrče tokrat niso uspele, pa imajo zaslug, da so pripravile veselje, zabavo in koristni šport igralcem in gledalcem.

LKH V MOHORJEVEM KOLEDARJU 80:

»Obračun« po 10. oktobru

Doslednemu značaju našega očeta je docela odgovarjalo, da je nad vrata svoje gostilne dal napraviti slovenski napis »Gostilna pri Foštnu«. Očitno se nad njim nihče ni spotikal. Nam otrokom je bil pa tako všeč, da smo ga venomer glasno prebiral in si k njemu izmišljali celo razne otroške melodije, kadar smo se igrali pred hišo. Ker je bila pripisana tudi še hišna številka 12, nam je bilo to kar zadostno besedilo za otroško prepevanje. To je bilo hkrati naše prvo srečanje s pisano slovenščino.

Nekoč, bržkone po prvi obletnici plebiscita, pa se je zgodilo nekaj pobalinskega, česar naše otroške glave nikakor niso mogle razumeti: naš hišni napis je bil z ogljem debelo prečrtan. Ni nam bilo treba dolgo ugibati, kdo neki je to storil. Mimo naše hiše je peljala pot na Cotelov breg. Vrh njega so imeli baronovi lovci in drugi nemškonoacionalni vnetaži svoje strelišče. Tam so prirejali tudi svoje shode in praznovali svoje zmage. Po nekem takem slavlju, ki se je vlekel v pozno noč, je nekdo domov grede z v kresu ožganim debelim kolom nekajkrat potegnil po našem napisu in tako prenakazil hišno pročelje. Oče se je maščeval s tem, da je premazani napis pustil, kakršen je bil, češ naj le imajo in gledajo, kar so napravili, sebi v sramoto. Dolgo časa, gotovo vsaj leto dni, je umazanija ostala na steni. Neko jutro pa se pojavi pred hišo orožnik in z njim občinski

sluga z vedrom apna, lestvo in pleskarskim čopičem. Jaz rado vednež sem seveda tako zraven in čakam, kaj bo. Orožnik slovesno prebere očetu uradni odlok, ki ukazuje odstranitev kulturnega madeža, nato pa ukaže slugi, naj prebeli pomazani napis.

Dejstvo, da je naš oče bil kot župan v službi jugoslovanskih oblasti, mu nemškutarski občani kajpak niso mogli pozabiti. Na vsak način mu je bilo treba očitno in izdatno izraziti silno ogorčenje nad njegovim »izdajstvom«. Izbrili so za to važno dejanje pustni tork četrtga ali petega leta po plebiscitu.

Pred občinsko hišo, v kateri se je 10. oktobra 1920 vršilo glasovanje, so postavili velik oder. Uprizorili so posebno slovesen pustni pohod skozi trg kot še nikdar prej. Učitelji so nam dali prosto, da ne bi zamudili zgodovinsko važne komedije. Ko se je čudni spreved pustnih šem ustavil pri odru, sva se s prijateljem, ki je bil vzgojen v nemškem duhu, v otroški radovednosti prerinila čisto spred, pričakujoč veselo in smešno pustno igrjo. Po nekaj robatih šalah, ki so povzročale razposajen krohot, se je začelo podeljevanje »odlikovanj« tistim, ki so po mnenju prirediteljev bili izdajci Nemške Avstrije, ker so pred plebiscitom zastopali slovensko stvar. Ta važni posel je opravljal znan sovražnik Slovencev, ki si je bil nalepil dolg zakrivljen nos. Med naštevanjem »odlikovanih« naenkrat zaslišim

ime našega očeta. Tedaj me prijatelj dregne, češ to je ja tvoj oče! Hkrati pa čujem, kakšno medajlo mu podeljuje strupeni besednik njegovih pustnih sodnikov: oslovsko glavo. Delal sem se, kot da me ni prav nič zadelo, v resnici pa bi se bil najraje pogreznil v zemljo. Domov smo prišli otroci s precejšnjo zamudo. Moje sestre so bile kregane. Ko sem pa bil jaz na vrsti, sem začel očetu natančno pripovedovati, kaj so v trgu z njim uganjali, in glej, oče me ni okregal, ampak celo pohvalil. V meni pa se je oglašil odločen odpor proti vsemu, kar so prizadevali očetu. Ne da se mi je oče smilil. Le krivica, ki jo je trpel, je začela boleti tudi mene.

Kmalu za tem pa sem moral tudi že na lastni koži preskusiti; kaj je nacionalna mržnja proti otroku zavednega slovenskega očeta. Ko sem bil v 5. razredu ljudske šole, me je prijatelj vabil, naj v nedeljo po maši grem z njim telovadit v šolo. Telovadba me je veselila, zato se nisem dal dvakrat vabiti. A glej, nisem še bil več kot trikrat tam, ko mi prijatelj nekega dne v šoli zapu, da neki sošolec, sin onega besednika pustnih sodnikov, noče več hoditi telovadit, dokler sem jaz tam.

Od tistega dne seveda nisem več šel tja. Pač pa sem povedal očetu, kaj se je zgodilo. Tako je prišla stvar pred ravnatelja Bohato. Še ga vidim, kako je med uro stopil v naš razred ter nam

Mi koroški Slovenci ostanimo zvesti naši domovini!

Mi bomo tudi pod Avstrijo v enotni Koroški naš ljubi materen jezik govorili, Slovenci bomo ostali!

Mi nečemo plačevati za srbski militarizem, nocoj z našim težko pridelanim denarjem podpirati srbsko gospodarijo.

Mi vemo, da noben človek Karawanke ne more prestaviti. Celovec in Beljak zaprt — to je naša gospodarska smrť!

Srb ogroža našo vero in vzame naše sine za svoje balkanske vojske.

Mi nečemo tak konec vzeti! Živeti hočemo! Živeti kot prosti slovenski Korošci v enotni, mirni Korošci!

Zato glasujemo mi 10. oktobra

zeleno!

Po plebiscitnih obljubah je prišel »obračun« z oslovsko sodbo...

s poudarkom govoril o spravi in pozabi in bratskem sožitju. Telovadit seveda nisem več šel, imel pa sem odsihmal mir.

Ni pa imel miru naš oče. Užival je zaupanje zavednih Slovencev v občini. Zato je bil vseskoz do razpusta političnih strank po kanclerju Dollfu izvoljen zastopnik Koroške slovenske stranke v občinskem odboru. Bil je sicer kljub narodni neomajnosti ali celo zaradi nje ugleden in spoštovan pri vseh poštenih ljudeh ne glede na politično smer ali narodno pripadnost. Vendar se ga je vseskoz držal madež zavednega Slovenca, in ob danih priložnostih so mu tisti, od katerih je bil kot najemnik polj in travnikov gospodarsko odvisen, dali to čuti. V težkih letih velike gospodarske krize se mu je posrečilo

dobiti od barona v najem nekaj arov trstja na grebinskem jezeru. Iz požetega trstja smo pozimi pletli tako imenovano štukaturu za ometavanje lesenih stropov. Nekega poletnega dne nas na polje grede ustavi baronov nastavljenec in reče očetu: »Povedati vam moram, da odslej ne smete več žeti našega trstja, ker smo ga dali Primigu.« Presenečen vpraša oče, zakaj. Dobi odgovor: »Ker ste vi čuš, on je pa Nemec.« Oče je ta udarec navidez mirno požrl, a med potjo ni prav nič govoril. Očitno ga je zelo zabolelo, saj mu je bila vzeta možnost postranskega zaslužka za številno družino. Jaz pa sem vedel za svojo dolžnost: za nobeno ceno ne odstopiti od očetove poti! Naj ve, da se sin od njega uči neomajnosti in zvestobe.

Die SPRACHE ist von der Sprachwissenschaft her betrachtet kein Werkzeug sondern der GEBRAUCH. Wird dieser erschwert, ja verhindert, nenne ich diesen Vorgang — als einer der von berufswegen mit ihr zu tun hat — einen FASCHISMUS AN DER SPRACHE. Seine Tradition liegt in Europa.

Die Erschwernis der SLOWENISCHEN SPRACHE ist in Kärnten Geschichte.

Der FASCHISMUS — ich verwende diesen Begriff BEWUSST, AGGRESSIV und ÜBERLEGT — der FASCHISMUS an jener eigenständigen Sprache, die zu diesem Land-

HELMUT EISENDLE:

PREKLETI NEMŠKI JEZIK Verdamnte deutsche Sprache

strich gehört wie das als KÄRNTNERISCH geäußerte DEUTSCH, ist das, was ich mit diesem Text zu beseitigen versuche.

ICH WEISS VON MEINEM MISSEERFOLG.

Die österreichische Politik, die sich bewährt durch eine trickreiche Improvisationskunst auszeichnet, macht in der Geschichte der SLAWISCHEN SPRACHE IN KÄRNTEN jenes,

was sie ansonsten unverhohlen ablehnt: sie bildet VORURTEILE, sie behauptet durch ihr zögerndes Handeln, daß Kärnten wie Österreich ein DEUTSCHES, ABGRUNDTIEF DEUTSCHES LAND sei.

Ich bemühe mich um eine GEGENTEILIGE MEINUNG: JUGOSLAWIEN, UNGARN, die TSCHECHOSLOWAKEI oder ITALIEN haben mehr mit der österreichischen Geschichte zu tun als die DEUTSCHE DEMOKRATISCHE REPUBLIK oder die BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND.

Österreich war einmal ein Land, ein bedeutsamer Staat, in dem neben SLOWENISCH, neben KROATISCH, neben TSCHECHISCH, BÖHMISCH, SLOWAKISCH, neben ITALIENISCH, neben FURLAN, neben JIDDISCH von einer Minderheit auch DEUTSCH gesprochen worden ist.

Heute ist Österreich als Rest einer großen Vergangenheit ein Land, in dem die Minderheit von einst die Mehrheit von heute darstellt.

Ich, ein einzig und allein ÖSTERREICHISCH sprechender Mensch, verachte die immer wieder betonte Beziehung Österreichs zur Bundesrepublik.

Deutschland ist nur unser Nachbar.

Ich lehne es rundweg ab, SPRACHLICH REINRASSIG zu sein. Die Geschichte meiner Person ist eine österreichische; meine Mutter ist im SLOWENISCHEN PTUJ, mein Vater im STEIRISCHEN SELZTHAL geboren. Ich komme aus GRAZ. GRADEC heißt kleine Burg. In meiner Familie spricht man ÖSTERREICHISCH, sprich DEUTSCH.

SLOWENISCH, WINDISCH sprechen die TSCHUSCHEN, sagt man in Graz und meint damit die subprivilegierten Fremdarbeiter hinter unserer Grenze.

Ich glaube und behaupte, daß ÖSTERREICH kein Recht auf ein DEUTSCHES SPRACHMONOPOL besitzt.

Die Steiermark ist wie Kärnten, wie Niederösterreich, wie das Burgenland, wie Oberösterreich, wie Osttirol, wie Vorarlberg wie Wien V. VEČ JEZIKIH.

Nach dem in PRAG aufgewachsenen, österreichischen Sprachwissenschaftler MAUTHNER nimmt die DEUTSCHE SPRACHE einen ISOLIERTEN CHARAKTER immer dann an, wenn es um straffe Mitteilungen, um Befehle geht:

MARSCH!!!
AUGN RECHTS!!!
HABACHT!!!
LADN!!!
RÜBE AB!!!
TSCHUSCHN RAUS!!!
GEMMA!!!
AUSSI!!!

Wie immer diese Art des SPRECHENS entstanden sein mag, sein GEBRAUCH beweist, daß ein DEUTSCHES SPRACHGEFÜHL in einer primitiven Ver-

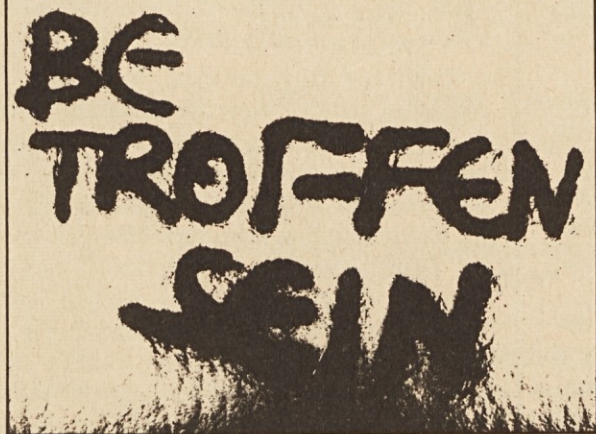
sion ohne Flexion auskommt. Daß dieses Gefühl einem Österreicher, dem KÜSS-DIE-HAND-TYPUS widerstrebt, hoffe ich.

Trotzdem, auch ich weiß, daß Österreich mit dieser Sprache leben muß, noch gibt es kein ÖSTERREICHISCH. Ein Österreicher, auch wenn er STEIRISCH oder KÄRNTNERISCH spricht, akzeptiert das DEUTSCHE als seine Muttersprache. Das SANFTE CHAOS um die Vielsprachigkeit seiner Heimat ist ihm so eine Last, daß er zu glauben beginnt, er sei ein DEUTSCHER.

Der Glaube an die DEUTSCHE SPRACHE und ihre angenommene Vorherrschaft ist die Treue eines Gehorchenden, der sich weigert, etwas anderes als sein eigenes Denken zu verstehen.

Ich habe in den letzten zehn Jahren stets in Städten und Gegenden gelebt, die sich in der Problematik SPRACHLICHER DIFFERENZEN definierten: Barcelona mit den CATALANEN, Berlin mit seinen TÜRKEN in Kreuzberg, Pamplona mit den BASKEN, München mit den ITALIENERN, JUGOS und ÖSTERREICHERN und Triest mit den SLOWENEN und KROATEN.

Ich gehe dann auf die Suche nach einer neuen Heimat: FRI-AUL, KROATIEN, SERBIEN, HERZEGOWINA, ISTRIEN, KRAIN, SLOWENIEN, ich suche ein Land, in dem ich SPRECHEN und fühlen kann, wie ich will, wie ich muß, ein Land ohne den PREKLETI NEMŠKI JEZIK; daß diese Länder österreichische Geschichte waren, ist kein Zufall, sondern der Rest von Hoffnung auf eine Heimat.

Texte zu Kärnten im Herbst 1980

Herausgegeben von Harald Irrnberger

Mit Beiträgen von Joe Berger, Alois Brandstetter, Helmut Eisendle, Gustav Ernst, Janko Ferk, Antonio Fian, Elfriede Jelinek, Marie-Therese Kerschbaumer, Werner Kofler, Horst Ogris, Willi Pevny, Camillo Schaefer, Helmut Scharf, Jutta Schutting, Peter Turrini, Heinz R. Unger und Christian Wallner

Prispevek je iz zbirke, ki jo je izdal Irrnberger in je ta teden izšla pri Slovenskem informacijskem centru

BENO ZUPANČIČ — 1925—1980

POGREB

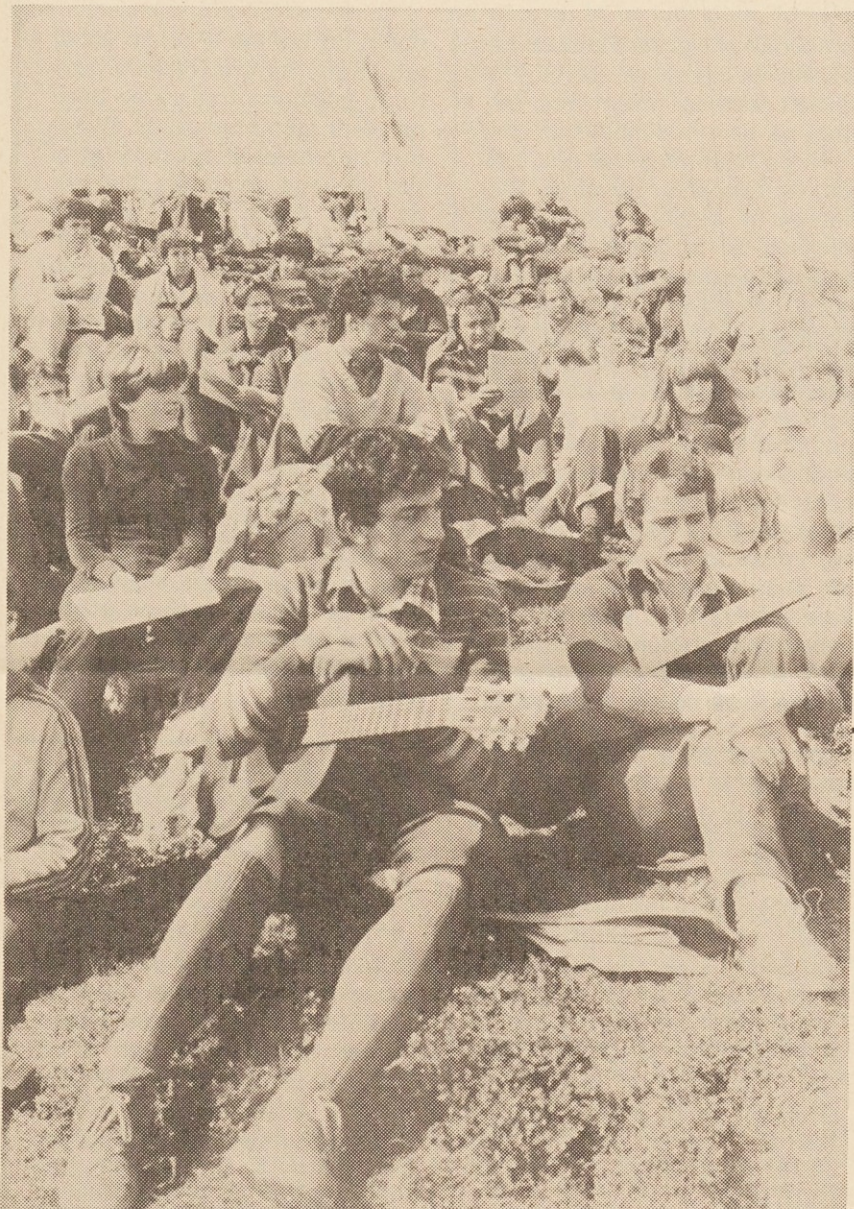
(4. nadaljevanje)

Navsezadnje mu jo je Blaž molče vzel in jo dal dvema deklamaciji, ki sta bili razoglavi. Za njimi je bilo potem še nekaj vaščanov, sosed Martin, občinski tajnik, bled, suhljat možak, ki je delal vtis, da se bo slej ko prej nekaj zgodilo. In navsezadnje so bili spet vojaki, ki jih je vodil podčastnik. Vojaki so se ga očitno zelo bali in so ga klicali Mujo. Ko jih je Ludvik vse tako razpostavil, je odšel v hišo, odkoder so nato častniki prinesli krsto in jo položili na nosila. Za njimi sta prišli še mati

in Mici. Mici je držala mater pod roko. Mati si je pritiskala roke na obraz in pritajeno ihtela. Mici se je sklanjala k njej in nad obema razpela velik moški dežnik. Potem je Ludvik zaklenil hišna vrata, stopil k Blažu v vrsto in spreved je bil pripravljen na pohod.

Vojak je dvignil zastavo, jo odvil, zakorakal, podčastnik zadaj je dal polglasno povelje in spreved je odšel po razmočeni poti skozi vas.

Ludvik in Blaž sta šla pod istim dežnikom in nista slutila, da ju poslušam.

Blaž se je kdaj pa kdaj zaskrbjeno ozrl po otrocih in navsezadnje spodil nekaj deklic domov. Stekle so iz vrste naravnost pod napušče hiš, kjer so sedeli bosopeti paglavci in zijali v spreved. Ponekje je stal na hišnem pragu gospodar in se odkril, ali pa se je skozi okno pomolila ženska glava in hitro spet izginila.

»Če vzamemo pravno,« sem slišala Blaža, »ne vem, kdo bi imel pravico odločati. Mati ali žena?«

»Pravno!« je rekel Ludvik. »Odločiti bi moral Miklavž. Na srečo ljudje ne utegnejo razmišljati o sitnostih po smrti. Torej je treba soditi po tem, kaj bi bil storil Miklavž, če bi si, recimo, pripravil pogreb sam.«

»Že res, ampak jaz vem za primer, ko so starega partizana pokopali cerkveno.«

»Verjamem,« je rekel Ludvik, »samo da tega ne gre posploševati.«

»Zanimivo je, da se farji ne obotavljajo pokopavati takšnih ljudi.«

»Politika.«

»Sicer pa,« je dodal Blaž, »je tudi tole bolj politika ko pogreb. To mi je zoprno.«

»To je zato,« je priznal Ludvik, »ker je prvič. Enkrat je vendar treba pričeti.«

»Mati ni bila nikoli terciarka, zdaj pa jo je tako pograbilo.«

»Kaj češ, smrt človeka velikokrat potisne nazaj tja, od koder je bil komaj prišel.«

»Ah, življenje je včasih tako neumno!«

»Nerodno je, da je prvi ravno Miklavž. Ali pa simbolično. Prvi je odšel v hosto, prvega pokopljemo brez fajmoštra.«

Blaž je gledal pod noge. Osiveli brki so mu strčali, orošeni od dežja. Čez čas je dvignil glavo.

»Veš kaj?«

»Kaj?«

»Hudič je to, da mora biti nekdo

Že pretekli teden smo poročali o akciji Katoliške mladine, ki je vabila ob 60-letnici plebiscita na »Pot k miru«. 100 mladincev se je odzvalo vabilu za skupni vzpon na Obir, ki ga je zaključila dvojezična maša. Mašo sta darovala Rudolf Pacher in Franc Valentinič. Med udeleženci pohoda sta bila tudi mladinski referent NSKS Franc Wakounig in govornik Koroške enotne liste (KEL) prof. dr. Robert Saxer.

Zadnji dan so na Hochrindlu izvedli tekmo v smuku. Vsak se je potrudil. Kosilo se je bližalo. Ugibali so med sabo in po skupinah, kdo bo zasedel med smučarji prvo mesto. Večji del pa se je veselil samo na kosilo. Izvohal je nekdo, da bo nekaj dobrega in tistega obilo.

In res! Ko so se dijaki nagačili do lepe mere z neke vrste kmečkimi cmoki, je gospod nadporočnik prešel k razglasitvi izidov smučarske tekme.

Zdravko je čul svoje ime. Česar nikdar ni pričakoval, je bilo dejstvo: prvak! Šele pozneje mu bo Guč sporočil, kako ga je Hofar ignoriral. Dobitniku druge nagrade pa je stisnil roko.

Šele, ko je vlak drvel spet po karavanškem predoru proti Kranju, se je dijak zavedal vse veličine s svojim prvim mestom. Otepal se je raznih zalezovanj tiste sile, ki skoti postavljanje in ošabnost. K sreči je bil še vedno velik otrok in je s svojo abotnostjo prej delal vtis skromnosti kot česa drugega.

Zdaj pa domov!

Velikonočne počitnice so. Od 4. do 18. aprila 1944 ne bo več kranjskega mestnega vzdušja, ki mu sedaj pomeni nekaj, česar še ne zna ubesediti.

Vrtoglavo pada skozi vedno nove dimenzije sedanjosti in minevanja, skozi razpoke med bodočnostjo in minulostjo.

Razpolovičen omahuje, kdaj naj potuje: Ali z glavnino dijakov, z Vzhodnotirolci, Zgornjekorošci in drugimi iz bolj oddaljenih krajev od Celovca, ki zginejo že s prvim vlakom ob štirih zjutraj? Ali naj vzame pospešeni vlak, ki odhaja ob deseti in je, če

OKTOBERARENA
OKTOBRSKITABOR

André Heller. Toni Stricker.
Schmetterlinge. Auflauf.
Georg Danzer. Sigi Maron.

Peter Turrini.

Danica. Rož.

The Brew. B.C.

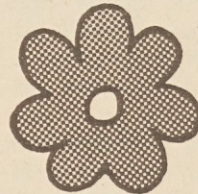
Bünker. Danica

Čertov. Harald Irnberger. Mira Lobe.

Dietlind Macher. Valentin Polanšek.

Robert Schindel. Reinhart Sellner.

Eda & Silvija Velik. Gustav Ernst.

zwei dvo
sprachig
jezično
in die v osmo
80er Jahre
desetletje

gegen den
minderheiten-
feindlichen
dreiparteienpakt
für einen
neuen oktober

zoper proti-
manjšinski
pakt
treh strank
za nov
oktober

KLAGENFURT 11.10.1980
CELOVEC

Messehalle 3 - Sejemska hala 3

(Eingang / vhod: Florian-Gröger-Straße)

BEGINN: nachmittag abend
ZÄTETEK: popoldne 13.30 zvečer 19.30

še vedno tudi nekaj. Če je samo nekdo, je nič. Temu primerni so tudi pogrebi. Cerkevni ali civilni. Veš, da me je nekdo vprašal, čemu naj bi šli za pogrebom gasilci, ko pa Miklavž ni bil gasilec. Razumeš? Za gasilca bi moral biti gasilec, za vojaka vojak, za šahista najmanj šahist. Vidiš, takšni so ljudje. Kdaj neki ...

»Veš kaj,« je rekel Ludvik, »s tem pričevanja nekdanji prepričani o tem, ali je bilo prej milo ali milni mehurček. O tem sva si bila na čistem že takrat, ko sem bil jaz še študent, ti pa že učitelj.«

»Kaj pa Karlinca?«

»Kaj, v službo bo morala, kaj pa hoče?« je rekel po dolgem premolu Ludvik.

»No,« je dejal Blaž, »nisem mislil tako.«

»Kako pa?«

»Nikar se ne delaj norega. Od mladega vaju poznam.«

»No in kaj?«

Ludvik je to rekel nejevoljno in odbijajoče.

Pogledala sem po njivah, ki jih je močila ostra, prseča rosa. Bile so že oskubljene in žalostne.

»Veš,« sem ga slišala nazadnje, »življenje ni nikoli takšno, kakršnega si želimo. Takšno je, kakršnega nam uspe sproti narediti. Kakšnega pa naredimo, tega žal nikoli ne vemo čisto natanko.«

Jaz ga nisem delala, ampak mene je nekako čudno naredilo, sem z bridkostjo pomislila.

*

Midva z Matijo sva medtem ves čas molčala.

Sama ne vem zakaj, ampak ta čudaški kapetan, ki se je prejšnji večer vedel, kakor bi bil malo prisrčnejši, je bil zdaj čisto drugačen. Visok, vzravn, pomlajen, bistar. Njegove svetle oči so bile čudno vesele in ni mogel imeti dosti čez trideset. (Dalje prihodnjič)

Valentin Polanšek

Križ s križi

82

Če ga je kdo pogrešal, bi bil morda edini domski upravitelj. Uporabljal je Dromlja tudi za to, da mu je »prinašal na nos«, kar se tako v resnici dogaja in govori med dijaki v vseh letnikih.

Skozi prečudovito zimsko idilo so drseli mladci na deskah v dolgi vrsti za smučarskim učiteljem. Učitelja Zdravkove skupine je nekdo nazval z »gospod nadporočnik« in vsi so ga začeli posnemati. Nagovorjenemu se je videlo, kako mu ugaja navažanje vojaškega oficirskega čina.

Predzadnji dan so naredili celodnevno turo na sosedno goro Kruka. Okoli poldne so prisopihali do zaspane planinske kočice. Pod nadporočnikovim vodstvom so uprasnili ogenj in ognjišče je kmalu izžarevalo prijetno toploto po koči. Pojedli so, kar so z velikim samopremagovanjem imeli pri sebi. Vsak grižljaj je uvajalo besedičenje in zaokrožilo zamišljeno kretanje, da bi čim počasneje in tako tem dalje uživali pičlo hrano.

ni zračnega alarma ali razstreljene proge, takov Celovcu prek Rožne doline, da ima zvezo domov.

Omahuje, ker je razdvojen zaradi Tonetovega obvestila, naj gre mirno na počitnice, naj opušča obisk v vili, naj si ne dela skrbi zaradi Charlotte ...

Kako rad bi ji povedal, kako lepo je bilo na smučarskem tečaju! Seveda bi dekletu najprvo povedal, da je postal prvak od vseh smučarjev. Pa je ni bilo. Ni je bilo in ni bilo najti odgovora, zakaj je tako nenadoma odšla nekam v neznano. Davilo ga je v osrčju. Prvinska bol mladega človeka ga je vsega zbegala. Zgubljenost je bila v očeh, ki so drugače sijale svetlo v dobro bodočnost, četudi je bila vojna sedanjost sleherni dobri bodočnosti nenaklonjena. Svet je bil drugačen kot tisti sladko vznemirljivi svet prve ljubavi. Z otožno odsotnostjo se je končno spravil na kolodvor. Brezciljno je taval na postaji okoli svojega kovčka.

Mršavi gestapovci v civilu so ga slepo premotrivali ...

Sedel je pogreznjen vase v kupeju, da je policijska kontrola morala ponavljati svoj zadirani: Pokažite izkaznico!

Navrh pa vprašanje trdo in grozeče: — Kam se pelješ?

— Na počitnice!

— Prtljaga?

Odpreti je moral kovček. Umazano perilo in Schillerjeve pesmi so prišli na dan. Finžgarjev roman pa je bil skrit med zvezki v torbi iz umetnega usnja.

(Dalje)

FLORIJAN SABLATSCHAN

10. oktober

VAS OB MEJI

Je to film, v katerem slovenska govorna beseda pride tako obsežno do veljave kakor še v nobenem filmu ORF-a kdaj poprej. Film bo oziroma je vide-lo vsega skupaj približno devet milijonov ljudi — koproducenta sta namreč tudi švicarska po-staja SRG in nemški ZDF. Da živijo tu na Koroškem, kamor zahaja v poletnih časih mnogo turistov predvsem iz ZR Nemčije, tudi ljudje druge materinske

govorice in se prav tako hočejo v vsakdanjem življenju uveljaviti — tako v velikih kakor tudi v manjših in vsakodnevnih dogodkih, kljub temu veliko od njih ne ve in bo film vsekakor pomagal opozoriti na »drugo Koroško«. Obe inozemski postaji sta pred predvajanjem filma podali širšo osnovno informacijo o zgodovinskem ozadju tega filma. In to je zelo veliko, predvsem v času, ko od kanclerja navzdol vsi vidni predstavniki te naše države skušajo obstoječe odprte in nerešene probleme znikati. V ZR Nemčiji se je razburjal celo naš Wagner.

Film »Vas ob meji« se je uspešno izognil vsakemu mitu, vsakemu takemu junaštvu, ki je postala legenda šele pri poznejših proslavah in namesto tega kot junake prikazal preproste, vsakdanje ljudi, v vseh odvisno-

stih na vasi. Napačnih junakov poznamo na Koroškem dovolj. In šestdesetletno proslavo takih živih legend doživljamo sedaj 10. oktobra. Manjkanje takih le-gend v filmu je prav tako zelo veliko.

Film je televizijska igra, ne dokumentacija. Zaradi tega zgo-dovinsko ni avtentičen, izviren. Vendar je vseh tipov od Hanse-ja preko Karničarja, Ruschnigo-vih, Petritscha in Šelanderja do Graberja dovolj po naših vaseh. V njihovi usodi in zadržanju se zrcali usoda številnih rojakov. Kljub temu film ni koroški »Ho-locaust«.

»Vas ob meji« je jezikovno nadvse skrbno pripravljen film. Narečja v obeh jezikih so prista-na. Za to je bilo potrebno neiz-merno truda. Glede jezika je film dokument. In to je zelo veli-ko.

Predvajani film je igralsko, filmsko ter v režiji izvrsten ter zelo občuten. Avtor in režiser sta šla tako daleč, da sta preko daljših pasaj opustila vsako na-petost ter dala prednost izvornosti. Film v teh pasajah bolj prikazuje kakor igra.

Morda pa je to tudi njegova največja hiba. Kajti temu filmu je težko slediti. Kdo vse razume nemška južnokoroška narečja? Kdo ima koncentracijo slediti narečno pobarvanim dialogom, brati podnaslove, slediti de-ja-nju, ki je včasih v svoji občute-nosti samo namig? Mislim pred-vsem na gledalce izven Koroške, v ZR Nemčiji ter Švici. Film je zelo zahteven. Tudi do gledal-cev.

Zadnja scena ima po izrazu sila močan stavek: »Verjemi, ne bo imel prav tisti, ki je začel (s krivico), temveč tisti, ki bo kon-

čal.« Kaj pomeni ta stavek na Koroškem? Vsak človek, pose-bej še pristni Korošec, je trdno prepričan o pravilnosti svojih storjenih dejanj. Ali ne bo vsak iz zadnjega stavka skušal raz-brati, da je pravilno ravnal?

Avtor dr. Thomas Pluch, rojen Korošec, časnikar na Dunaju in pisatelj, je gledalcem pustil to svobodo. Optimistično zaupa v vzgojiteljsko nalogo televizije, da se gledalcem ne sme odvzeti zaupanje, temveč mora televizi-ja vsakemu gledalcu reči: tudi ti imaš šanso, da pravilno ravnas.

MARŠ PO CELOVCU

Gledalci z barvnim televizor-jem bodo pri prenosu marša po Celovcu 10. oktobra v prednosti, akoravno se rjava barva le tež-ko da reproducirati.

od nedelje, 12. oktobra 1980

do sobote, 18. oktobra 1980

AVSTRIJA TV LJUBLJANA

NEDELJA, 12. oktobra: 11.00 Ura ti-ska — 12.00 Šoferski izpit za starše — 15.10 Vse okoli Anite — 16.45 Petelin-ček — 17.15 Čebelica Maja — 17.40 Za lahko noč — 17.45 Klub seniorjev — 18.30 Mi, posebej — 19.00 Avstrija v sliki — 19.25 Kristjan v času — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Šport — 20.15 An-dorra — 21.40 Poročila

PONEDELJEK, 13. oktobra: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Šoferski izpit za starše — 10.00 Šolska TV — 10.30 Vse okoli Anite — 12.05 Parlament — 17.00 Am, dam, des — 17.30 Lassie — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Živali pod vro-čim soncem — 18.30 Mi, družinska od-daja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Šport ob ponedelj-kih — 21.05 Detektiv Rockford — 21.50 Večerni šport — 22.20 Poročila

TOREK, 14. oktobra: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Angleščina — 10.00 Kaj bi lahko postal? — 10.30 Piknik v pidžami — 17.00 Am, dam, des — 17.25 Oddaja z mišjo — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Kurir cesarice — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki — 20.15 V centru — 21.15 Videoteka — 22.55 Poročila

SREDA, 15. oktobra: 9.00 Oddaja z mišjo — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Šolska TV — 10.30 Osma žena plavobrad-ca — 17.00 Am, dam, des — 17.30 Pet-štric z Marsa — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Robinovo gnezdo — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Mladi zaljubljeni — 21.55 Poročila

ČETRTEK, 16. oktobra: Am, dam, des — 9.30 Italijanščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Osma žena plavobrad-ca — 17.00 Am, dam, des — 17.30 Pet-štric z Marsa — 17.55 Za lahko noč — 18.00 TV kuhinja — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Tekma — 21.45 Buchbinderjeva filharmonija — 22.35 Večerni šport — 23.25 Poročila

PETEK, 17. oktobra: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Ruščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 TV kuhinja — 10.55 Klub

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek. Naro-ča se na naslov: »Naš tednik«, Celovec, Viktringer Ring 26. 9020 Klagenfurt. — Telefon uredništva, oglasnega oddelka in uprave 72 5 65. Naš zastop-nik za Jugoslavijo ADIT-DZS, Gradišče 10, 61.000 Ljubljana, tel. 22207. Naroč-nina znaša letno: za tuzemstvo 150.— šil., za Jugoslavijo 200.— din, za osta-lo inozemstvo 250.— šil. (po zračni pošti 500.— šil.). — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Florian Sablatschan. — Tisk: Ofsettiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu. Vsi Viktringer Ring 26.

seniorjev — 11.35 Počitnice kakršne še nikoli — 17.00 Am, dam, des — 17.30 Heidi — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Novo od včeraj (2) — 18.30 Mi, družin-ska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Derrick — 21.20 Operetni kokteil — 22.30 Večerni študio — 23.30 Poročila

SOBOTA, 18. oktobra: 15.25 Quick — 17.00 Sport-ABC — 17.30 Wickie in močni možje — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Polju-bim roko, madam — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Šport — 20.15 Heinz Conrads in njegovi pri-jatelji — 21.35 Šport — 22.00 Poročila — 22.05 Rock festival

NEDELJA, 12. oktobra: 15.40 Sando-kan — 16.30 Ladies in Retirement — 18.00 Hunyady spominske konjske dir-ke — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Pik-nik v pidžami — 21.40 Šport — 21.55 Charli Chan — 23.05 Poročila

PONEDELJEK, 13. oktobra: 18.00 An-gleščina — 18.30 Jutrišnji mojstri — 19.00 Aktivna izobrazba — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Poldark — 21.05 O izvoru mesta — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Armada v senci — 0.35 Poročila

TOREK, 14. oktobra: 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Puščava nam grozi — 19.15 Nova — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Spoznate melodijo — 21.03 Pro-sti smo — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Nogomet — 23.00 Charlie Chan — 0.10 Poročila

SREDA, 15. oktobra: 15.30 Nogomet — 18.00 Italijanščina — 18.30 Brez na-gobčnika — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kultura ob sredah — 22.20 Mado — 0.35 Poročila

ČETRTEK, 16. oktobra: 18.00 Rušči-na — 18.30 Pota k umetnosti — 19.00

Galerija — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Navskrižno zasliševanje — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Club 2

PETEK, 17. oktobra: 17.30 Šolska TV — 18.00 Šoferski izpit za starše — 18.30 Orientacija — 19.00 Vi želite — im zaigramo — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dr. Josef Ratzemböck — 21.00 Sužnji — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Imeti in ne imeti — 23.55 Poroči-la

SOBOTA, 18. oktobra: 17.00 Walto-novi — 17.45 Z (vodnik) antikvitet — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Nogo-met — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sli-ki — 19.50 Slučaj za ljudskega odvetni-ka — 20.15 Nečloveški — 22.15 Vpra-šanja kristjana — 22.20 Mali debeli in velika stvar — 23.40 Poročila

1 LJUBLJANA

NEDELJA, 12. oktobra: 8.25 Poročila — 8.30 Za nedeljsko dobro jutro — 9.00 Čebelica Maja — 9.25 Jazon iz ve-solja — 9.50 Zgodovina pomorstva — 10.40 Vrnitev odpisanih — 11.35 TV ka-žipot — 11.55 Mozaik — 12.00 Kmetij-ska oddaja — 13.00 Poročila — 19.15 Risanka — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 TVD — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Ščuke pa ni, ščuke pa ne — 20.55 Propagandna oddaja — 21.00 Dokumentarna oddaja — 21.45 V zna-menju — 22.00 Športni pregled

PONEDELJEK, 13. oktobra: 8.45 TV v šoli — 10.00 TV v šoli — 14.45 TV v šoli — 17.15 Poročila — 17.20 Minigodci v glasbeni deželi — 17.35 Razporeditev učne snovi — 18.00 Znana neznana Ju-goslavija — 18.30 Mozaik — 18.35 Ob-zornik — 18.45 Mladinska oddaja — 19.15 Risanka — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 TVD — 19.55 Propagandna odda-ja — 20.00 Srečanje z Josipom Vidmar-jem — 21.00 Nekaj za nekaj — 22.00 Propagandna oddaja — 22.05 V zna-menju

Nedelja, 12. oktobra:

07.05—07.35 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

Ponedeljek, 13. oktobra:

14.10—15.00 Koroški obzornik — M. Kumer-Črčej: Vaška kronika — Srednje Blato.

Torek, 14. oktobra:

09.30—10.00 Land an der Drau — Dežela ob Dravi — 14.10—15.00 Koroški obzornik — Otroci poslušajte — Mlada grla.

Sreda, 15. oktobra:

14.10—15.00 Koroški obzornik — Veseli val.

Četrtek, 16. oktobra:

14.10—15.00 Koroški obzornik — Glasbeni mojstri.

Petek, 17. oktobra:

14.10—15.00 Koroški obzornik — Iz kulturnega življenja koroških Slo-vencev.

Sobota, 11. oktobra:

09.45—10.30 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

TOREK, 14. oktobra: 9.00 TV v šoli — 10.00 TV v šoli — 10.55 Oktober v Kraljevu — 16.15 Šolska TV — 17.15 Poročila — 17.20 Dimnikarček se pote-pa po svetu — 17.30 Poletavček — 18.00 Slovenski ljudski plesi — 18.30 Obzornik — 18.40 Mostovi — Hidak — 19.10 Risanka — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 TVD — 19.55 Propagandna odda-ja — 20.00 Kratek film — 20.15 Doku-mentarna oddaja — 21.30 Propagand-na oddaja — 21.35 Ligabue — 22.35 V znamenju

SREDA, 15. oktobra: 9.20 TV v šoli — 10.00 TV v šoli — 17.25 Poročila — 17.30 Z besedo in sliko — 17.45 Velike razstave — 18.10 Naša pesem — 18.40 Obzornik — 18.55 Ne prezrite — 19.10 Risanka — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 TVD — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Filmi s festivala športnih in turi-stičnih filmov v Kranju — 22.00 Propa-gandna oddaja — 22.05 V znamenju

ČETRTEK, 16. oktobra: 9.00 TV v šoli — 10.00 TV v šoli — 16.05 Šolska TV — 17.05 Poročila — 17.10 Zgodovina pomorstva — 18.00 Tehnica za na-tančno tehtanje — 18.30 Obzornik — 18.40 Mladi za mlade — 19.10 Risanka — 19.24 Zrno do zrna — 19.30 TVD — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Studio 2 — 22.00 Propagandna oddaja — 22.05 V znamenju

Iščem za svojo pisarno na Dunaju pisarniško moč z znanjem slovenskega in nemškega strojepisja. Izpo-polnitvene tečaje plačam. Prijave pod šifro »vestna« na upravi NT.

PETEK, 17. oktobra: 8.45 TV v šoli — 10.00 TV v šoli — 14.55 TV v šoli — 17.15 Poročila — 17.20 Leti, leti Pika-polonica — 17.35 Družina Smola — 18.00 Čez tri gore — 18.30 Obzornik — 18.40 Spoznavajmo naše morje — 19.10 Risanka — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 TVD — 19.55 Propagandna odda-ja — 20.00 7 + 7 — 21.00 Propagand-na oddaja — 21.05 Blakovih sedem — 21.55 V znamenju — 22.10 Nočni kino: Mrzlica

SOBOTA, 18. oktobra: 8.00 Poročila — 8.05 Minigodci v glasbeni deželi — 8.20 Dimnikarček se potepa po svetu — 8.30 Z besedo in sliko — 8.45 Teht-nica za natančno tehtanje — 9.15 Poletavček — 9.45 Korenine — Naslednje generacije — 11.15 V izjemnih okolišči-nah — 11.45 Dokumentarna oddaja — 12.30 Poročila — 14.25 Nogomet: Na-predak: Hajduk — 17.00 Poročila — 17.05 Čarovnik iz OZA — 18.45 Naš kraj — 19.00 Zlata ptica — 19.10 Ri-sanka — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 TVD — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Bolnišnica na koncu mesta — 21.00 Propagandna oddaja — 21.05 Muppet show — 21.30 Melodije v pod-pritličju — 23.25 TV kažipot — 23.45 Poročila

ORF-RTV

14. oktobra pa je na sporedu prva koprodukcija ORF in RTV Ljubljane — dokumentarec o koroških Slovencih. Pustimo se presenetiti od tega zahtevnega poskusa. (20.15, FS 1)

2

NEDELJA, 12. oktobra: 14.50 Šport-no oko — 19.30 TVD — 20.00 Dežela slepih — 20.50 Včeraj, danes, jutri — 21.10 Igrani film

PONEDELJEK, 13. oktobra: 17.10 TVD v madžarščini — 17.30 TVD — 17.45 Medvedek Uhec — 18.00 Otroci pojejo — 18.15 Izobraževalna oddaja — 18.45 Glasbena medigra — 18.50 Športna oddaja — 19.30 TVD — 20.00 Sled — 21.20 Glasbeni trenutek — 21.25 Panorama — 22.10 TVD — 22.25 Glasbena oddaja

TOREK, 14. oktobra: 17.10 TVD v madžarščini — 17.30 TVD — 17.45 Otroška oddaja — 18.15 Življenje knji-ge — 18.45 Zeleni kabaret — 19.30 TVD — 20.00 Zabavno glasbena odda-ja — 20.50 Včeraj, danes, jutri — 21.20 Ona — 22.10 Poezija

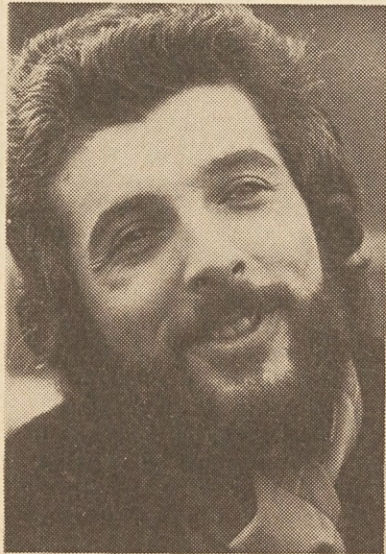
SREDA, 15. oktobra: 17.10 TVD v madžarščini — 17.30 TVD — 17.45 Otroška oddaja — 18.15 Izobraževalna oddaja — 18.45 Glasbeni amaterji — 19.30 TVD — 20.00 TV drama — 21.15 Včeraj, danes, jutri — 21.35 Izviri — 22.05 Koncert zagrebških solistov

ČETRTEK, 16. oktobra: 17.10 TVD v madžarščini — 17.30 TVD — 17.45 Ptičje strašilo — 18.15 Nuklearna revo-lucija — 18.45 Zabavna oddaja — 19.30 TVD — 20.00 Neposredni stiki — 22.00 Včeraj danes, jutri

PETEK, 17. oktobra: 17.10 TVD v madžarščini — 17.30 TVD — 17.45 Otroška oddaja — 18.15 Mladinski ekran — 18.45 Jazz za izvoz — 19.30 TVD — 20.00 Družba in kultura — 21.00 Včeraj, danes, jutri — 21.15 Spo-mini — 22.05 Igrani film

SOBOTA, 18. oktobra: 17.45 Znanost — 18.30 Narodna glasba — 19.00 Iz sporeda TV — 19.30 TVD — 20.00 Princ Bobi — 21.20 Včeraj, danes, jutri — 21.30 Dokumentarna oddaja — 22.00 Športna sobota

Oglašujte v našem listu!

Nastopajo na oktobrskem taboru: Andre Heller, Reinhard Sellner, Sigi Maron

10. oktober: nič novega

10. oktobra 1980 ostane vse pri starem: novinar zaman išče, kaj bi moglo biti letos novo, drugačno od preteklih proslav. — 10. oktober je bil in ostane praznik zmage nemštva nad Slovenci, dan zatiranja Slovencev, skratka: praznik zmage v nemški noči. — Za koroške Slovence je in ostane 10. oktober dan spomina na neizpolnjene obljube ter spomin na sistematično zlorabo spomina na demokratično odločitev v namene nedemokratičnega jemljenja manjšinskih pravic.

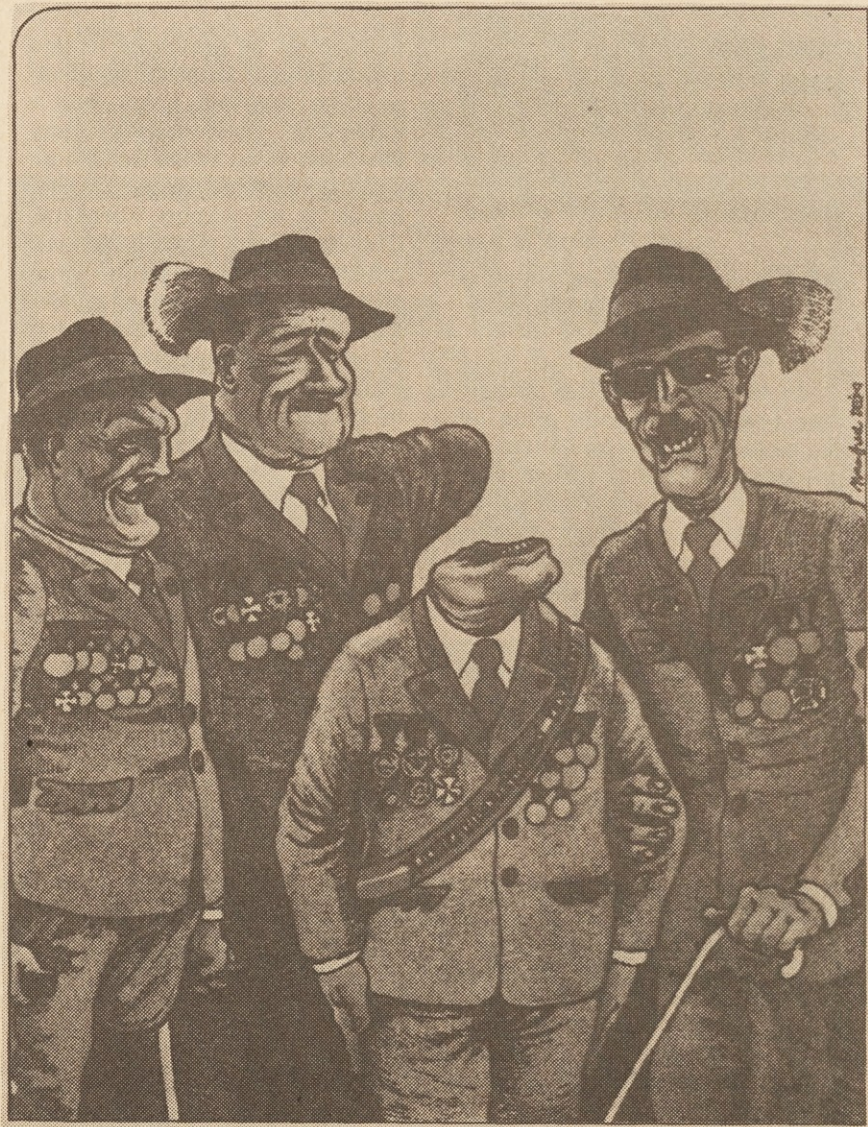
Deželni glavar Leopold Wagner je v začetku priprav desetooktobrskih proslav dejal, da bodo postavili na noge nekaj novega, nekaj sodobnega in času primerne. — Očitno deželni glavar tega sploh ni jemal resno, kajti letošnja proslava 10. oktobra ima docela isti program kakor tista zloglasna pred desetimi leti ob 50-letnici plebiscita, ko je deželo še poveljeval Hans Sima. Leopold Wagner je docela stopil v njegove stopinje in letošnja proslava bo docela po »shemi F« iz leta 1970, ki jo je organiziral dvorni svetnik Koschier, ki ima za napredek nemštva in tisočletnega

raja v Jugoslaviji določene zasluge.

Če pogledamo spet še en korak nazaj, potem ugotovimo, da »Abstimmungsspende« prav tako ni iznajdba rdeče ali črne vlade. Plebiscitni dar so dobile južnokoroške občine že leta 1930. Tedaj je Vinzenz Schumy (ki je kot vindišarški Korošec dosegel najvišjo funkcijo, ki jo je kdajkoli imel Korošec: vicekancler) dejal o namenu tega plebiscitnega daru: »Izgraditi je treba izobraževalne zavode; to bi bilo v stanu pospešiti germanizacijo v tem kraju ter bi bili od vsega začetka onemogočeni vsi poskusi ustvariti manjšinsko šolstvo.« — Plebiscitni dar v namen germanizacije torej. Da bi bili južnokoroški kraji še bolj hvaležni za plebiscit, so nekatere južnokoroške vasi povišali v trge in mesta. — To so tisti trgi in tista mesta, ki so letos torej slavili svojo 50-letnico. 10. oktober 1930 pa je prinesel po nagradnem razpisu tudi zloglasno 4. kitičo koroške himne: ...wo man mit Blut die Grenze schrieb...«.

Za časa nacizma sicer po vdoru

nacistov v Jugoslavijo ni bilo meje na Karavankah, slavili pa so 10. oktober kljub temu. Leta 1943 so npr. slavili 1200-letnico Koroške kot mejne dežele rajha. Tisočletni rajh pa ni le trajal samo do leta 1945, temveč so se od tistega časa naprej namreč začele na Koroškem ure naglo vrteti nazaj, tako da je Leopold Wagner leta 1976 — tik pred ugotavljanjem manjšine — slavil 1000-letnico Koroške. Program 1200-letnice leta 1943 in 1000-letnice leta 1976 sta si bila prav tako zelo podobna tudi po zunanjosti, formalnosti. Seveda pa je povsod šlo tudi za utrditev nemških mejnikov v deželi. Ti mejniki so se vedno bolj pomikali proti jugu. Torej tako nedeljena Koroška spet ni — ali pa bo to šele tedaj, ko se bo uresničilo pisanje Ruf der Heimat, glasila Heimatdiensta, da namreč bo mir izbruhnil šele tedaj na Koroškem, ko enega izmed narodov ne bo več. Lepa naloga, ki jo je izpovedal Heimatdienst leta 1970, hvaležna naloga za vse, ki hočejo na vsak način nastopati kot ustvarjalci in junaki miru.

Kameradschaftstreffen

M. Deix, profil

CAMILLO SCHAEFFER:

Des Reiches braune Seite

»Es ist ein furchtbares Naturgeheimnis in diesem österreichischen Staate, das ich nie ergründen werde«: so urteilte Ludwig Börne über dieses Land dunkeln Gemüts, in dem es einem Parteiobmann als ehemaligen SS-Mann anheim gestellt war, zu sagen, er sei nirgends dabeigewesen; wo es anlässlich einer Demonstration gegen den deutschnationalen Hochschulprofessor Borodajkevyc durch einen Funktionär des »Rings Freiheitlicher Studenten« zum Totschlag an dem Pensionisten Kirchwegger kam, der Täter aber nur eine Minimalstrafe ausfaßte, während dem vielfachen Kindertöter Dr. Gross seine Reputation sogar von Gerichts wegen bescheinigt wurde; wo sich, nach zahllosen widerwärtigen Nazikrawallen, ein in Italien in Abwesenheit zu lebenslänglicher Haft verurteilter Bombenleger allen Ernstes um das Amt des österreichischen Bundespräsidenten bewerben kann, was eher Stoff für ein Kabarett wäre, die offensichtliche Demontage des Rechtsempfindens aber hierauf nur von demokratischen Spielräumen faselt, doch notorisches Duckmäusertum meint.

Denn doppelgesichtig ist dieser österreichische Staat. Hinter seiner ländlichsittlichen Fassade lauern Rechtslastigkeit, Weltüberdruß, Antisemitismus und potentielles Totschlagertum. So konnte es denn geschehen, daß im Schatten rechtskonservativen Gedankenguts das braune Monster erneut gedieh: In Braunau erhob es sich eines zwanzigsten Aprils in Gestalt mehrerer militärisch kostümierter Leptosomen, um dem Haus des »Führers« eine Ehre anzutun, die kein Hund haben möchte, in Kärnten taumelte es gar aus dem Mief der Bierstuben, damit dem deutschen Menschen, wer immer das sein möge, Gerechtigkeit widerfahre, weil der Be-

schränktheit plötzlich die weltpolitische Bedeutung der Tatsache aufgegangen war, daß Obersammelsdorf nicht länger auch, slowenisch, Žamanje heißen dürfte.

Die tum'be Mentalität, deren Fadesse sich selber zuwider war, wütete entrüstet gegen den Absatz 3 des Artikels 7 des Staatsvertrages, um danach aus voller Brust den Refrain des Kärntner Heimatliedes zu gröhlen. Das vordem bedeutungslose St. Kanzian war solcherart zum Hort des Rückschritts geworden, dessen Bewahrer sich selber und der Demokratie in den Rücken fielen.

Doch sind sie überall. Man entgeht ihnen nicht; allenthalben treten sie aus dem Dunkel. Immer ist einer in unserer Nähe, dessen Ausdünstung deutschnational ranzelt: der zufällige Tischnachbar beim Heurigen gehört ebenso der Brüderschaft der Gestrigen an wie der Linzer Lehrer oder der fröhliche Kärntner Schuhplattler. Das konservative Proletariat marschiert geschlossen mit.

Denn das Lächeln der Pointe gefror zwar im Jubel auf dem Heldenplatz, aber am geistigen Rande Europas verwischte die Zeitgrenze sich. Das Gestrige tritt nahtlos ins Heute über. Totgegläubte Gespenster heben ihre blutigen Fratzen, Orden klimpern. Es ertönt der beliebte Schlager »Abschied von Stalingrad«. Die Kameraden reklamieren die rechte Wahrheit für sich, der Weltgeist entflucht hellstichtig in die Emigration, in Kärnten ist er sowieso nur ein Geduldeter gewesen. Die Promillefront wird Blutgrenze, die Schilderstürmer, Burger Präsident, der Slowene zum rechtlosen Kaffer. Die Endlösung zeichnet sich ab. Die schweigende Mehrheit schweigt betont einfältig.

Ein Hauch Übermenschen-tums ward ruchbar. Gestank.«

Grilc: nimamo kaj praznovati

(Nadaljevanje s 1. strani)

sturm« leta 1972, na ugotavljanje manjšine, 14. novembra 1976, ter na zakon o narodnostnih skupinah iz leta 1976 in na odredbe iz leta 1977. Bilo je desetletje, ko so oblasti klonile pred nemškonacionalnimi zahtevami in Koroški Heimatdienst je imel v tem desetletju dobro bilanco. Tristrankarski sporazum pa je tudi uradna potrditev nemškonacionalne politike vseh treh v deželnem zboru in parlamentu zastopanih strank. S tem sporazumom je namreč v vsem zajamčena protimanjšinska politika in s tem politika v smislu nemškonacionalnih sil na Koroškem. To dejstvo pa se izraža tudi v letošnjih praznovanjih, kajti tudi uradna Koroška očitno podpira sile okoli koroškega Heimatdiensta. Zastopniki vseh strank z deželnim glavarjem Wagnerjem na čelu, so se v nedeljo udeležili vsakoletne prireditve na Ulrichsbergu, kjer se srečujejo nekdanji vojaki in pri čemer je treba ugotoviti, da je predsednik »Ulrichsberggemeinschaft« hkrati tudi podpredsednik Koroškega Heimatdiensta. Ob 10. oktobru je na Koroškem tudi strankarski dan nacionaldemokratske stranke (NDP) dr. Norberta Burgerja, ki jo organizira med drugim tudi dolgoletni organizacijski vodja Koroškega Heimatdiensta Ing. Franz Stouratz. Ta in še druga dejstva kažejo nevaren razvoj politične podobe na Koroškem, četudi na zunaj vlada do zdaj še relativen

mir. Poslabšanje narodnopolitičnega položaja pa tudi ne morejo zakriti razgovori, ki sta jih imeli osrednji organizaciji koroških Slovencev z zastopniki koroške deželne vlade o možnosti sodelovanja koroških Slovencev pri teh oktobrskih praznovanjih, kajti v zvezi s temi razgovori je treba jasno izpovedati, da je bila Koroška deželna vlada tista, ki očitno ni znala organizirati proslave v sodelovanju s koroškimi Slovenci. Druga interpretacija namreč v tej zvezi ni možna, kajti koroški Slovenci so postavili le minimalne pogoje za tako sodelovanje. Med glavnimi zahtevami je bila zahteva po pogovorih o operativnem koledarju ter po govorniku — koroškem Slovincu na uradni prireditvi. Pri tem opozarjam, da koroški Slovenci niti nismo zahtevali nikakršnih rezultatov takih pogovor pred 10. oktobrom, ampak terjali samo dialog o vprašanjih operativnega koledarja. Govornika so nam najprej tudi obljubili, na zadnjem razgovoru po tem pa so nam zastopniki deželne vlade odgovorili, da bo sicer nastopil kot govornik brambovec v imenu Abwehrkämpferbunda (podorganizacije KHD), ne more pa govoriti koroški Slovenec. Odklonili pa so tudi vsak pogovor o operativnem koledarju, četudi z zvezno vlado taki pogovori tečejo. Iz tega pa je razvidno, da koroške stranke niso bile v stanju pripraviti skupno prosla-

vo, pri kateri bi sodelovali tudi koroški Slovenci, kajti nemškonacionalne koroške sile tega niso dopustile. Tako proslava namreč ne bi ustrezala vsebini vseh teh proslav do danes, namreč proslav »zmage Nemcev nad Slovenci«. Take proslave torej služijo na Koroškem edino le nemškonacionalnim silam, katerih interes je germanizacija koroških Slovencev. Kaže, da tudi oblasti vidijo v dokončni asimilaciji rešitev koroškega problema, kajti drugače taka soglasnost z nemškonacionalnimi krogi ne bi bila možna. To pa je slabo znamenje za demokratičnost Avstrije, ki ravno v zadnjih dneh vehementno zahteva pravice za nemško manjšino v Italiji, hkrati pa tepta iste pravice koroških Slovencev v Avstriji. Odgovorni se še očitno ne zavedajo nevarnosti popuščanja nemškonacionalnim in neonacističnim silam in bati se je, da bodo to nevarnost prepozno spoznali.

Koroški Slovenci apeliramo ob tej priliki na odgovorne v deželi in državi, naj se končno zavedo porasta in nevarnosti nemškega nacionalizma na Koroškem in naj končno priznajo pravico nemotenega obstoja in razvoja narodnostnih skupin v Avstriji. V tej zvezi smo mnenja, da v bodočnosti ni umestno praznovati 10. oktobra, ampak bi bilo pametno iskati praznik, ki bi bil skupen vsem Korošcem in Avstrijcem.